

**De vonnissen en processen-verbaal van
terechtzittingen van 1811 tot heden**

H. van Felius

INHOUD

INLEIDING	63
1 HISTORISCHE SITUERING	64
2 ADMINISTRATIEVE ONTSTAANSGESCHIEDENIS	65
3 VISUELE KENNISMAKING	66
a. Het proces-verbaal	66
1. Proces-verbaal uit 1811	67
2. Proces-verbaal uit 1836	68
3. Proces-verbaal uit 1840	68
4. Proces-verbaal uit 1890	68
b. Het vonnis	69
1. Vonnis uit 1811	70
2. Vonnis uit 1840	70
3. Vonnis uit 1890	71
c. Het mondeling uitgesproken vonnis	71
4 BRONKRITISCH COMMENTAAR	114
Interpretatie en betrouwbaarheid van de gegevens in de bron	114
Gerelateerde en toetsingsbronnen	115
Mogelijke gebruikswijzen van de bron in historisch onderzoek	117
BIJLAGEN	
A Vindplaatsen	118
B Literatuur	118
NOTEN	120

INLEIDING

In dit broncommentaar staan de registers met processen-verbaal van terechtzittingen en de vonnissen centraal. Een proces-verbaal van terechtzittingen of audiëntieblad der zittingen wordt opgemaakt door de griffier van de rechtbank en bevat een relaas van feiten op basis waarvan de rechter tot oordeelsvorming komt. In deze bron vinden we de verhoren van de verdachten en getuigen en de requisitoiren van de officier van justitie. Het proces-verbaal krijgt zijn status door de vaststelling en ondertekening ervan. De vaststelling van het proces-verbaal gebeurt door de voorzitter of door één van de rechters die over de zaak heeft geoordeeld enerzijds en door de griffier anderzijds.¹

De registers met vonnissen of arresten bevatten de uitspraak van de rechter in strafzaken, met een motivering van het vonnis.

1 HISTORISCHE SITUERING

Zolang er rechterlijke instellingen bestaan zijn er vonnissen geweest. De hier behandelde periode begint in feite met de invoering van de Franse wetgeving in Nederland in 1811. Bij het ontstaan van het Koninkrijk in de jaren 1814/1815 werd deze wetgeving niet afgeschaft, maar slechts op enkele onderdelen aangepast. In tegenstelling tot het Burgerlijk Wetboek, dat in 1838 werd vervangen door een nieuwe Nederlandse wetgeving, bleef het Franse strafrecht bestaan tot de invoering van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht in 1886. Dit heeft voor een groot deel van de negentiende eeuw als belangrijk gevolg dat we de zwaardere strafzaken, die we tegenwoordig vrijwel uitsluitend in eerste aanleg vinden bij de arrondissementsrechtbanken, in de periode 1811-1886 moeten zoeken in de archieven van de Hoven van Assisen, de Provinciale Gerechtshoven en de gerechtshoven. Pas na de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafrecht veranderde die situatie.

2 ADMINISTRATIEVE ONTSTAANSGESCHIEDENIS

Met de invoering van het Franse bestuurs- en rechtssysteem in 1811 werd de *Code d'instruction criminelle* van kracht, die de regels voor het strafprocesrecht bepaalde.² Deze instructie bevat meerdere artikelen waarin de schriftelijke opmaak van processen-verbaal geregeld wordt en de eisen waaraan deze processen-verbaal moeten voldoen.³ Vanaf 1838 is niet langer de *Code d'instruction criminelle* van kracht, maar regelt het Wetboek van Strafvordering de procesgang.⁴ Ook hier zijn diverse artikelen opgenomen die het opmaken en verzenden van processen-verbaal regelen.⁵

Tot 1926 werd altijd schriftelijk vonnis gewezen, vanaf 1926 kan bij de politierechter en de kantonrechter worden volstaan met een mondeling vonnis. Dit houdt in dat alleen de straf wordt aangetekend in het proces-verbaal ter terechtzitting. Sinds 1935 is bij het kantongerecht het stempelvonnis mogelijk. Er is geen proces-verbaal ter terechtzitting nodig, maar alleen aantekening van de opgelegde bestraffing op het dubbel van de dagvaarding. Het gebruik van het stempelvonnis is aan regels gebonden: bij verstekzaken, als er geen verdediging is gevoerd, als er geen getuigen zijn gehoord, als er sprake is van een mondeling vonnis en wanneer er alleen een geldboete is opgelegd.

3 VISUELE KENNISMAKING

Hoewel de registers met de processen-verbaal en de vonnisboeken in de loop van de jaren op details van aanzien veranderd zijn, bleef de opbouw grotendeels hetzelfde. Achtereenvolgens worden hier behandeld het proces-verbaal, het vonnis (bij het Gerechtshof en de Hoge Raad 'arrest' genoemd) en de neerslag van het mondeling uitgesproken vonnis. Omdat de besproken stukken in een rechtsgang op elkaar volgen zijn er qua inhoud diverse overeenkomsten.

a. Het proces-verbaal

Een proces-verbaal begint met de opgave van de naam van de rechterlijke instelling, de datum en tijdstip van de zitting, de aanwezige rechters, officier van justitie en griffier. In de aanhef worden tevens de personalia van de verdachte(n) opgesomd, namelijk naam, leeftijd, beroep en de woon- en geboorteplaats, die bevestigd moeten worden door de verdachte(n). Van alle verklaringen worden in het proces-verbaal hoogstens korte samenvattingen gegeven. Uit de tekst blijkt dat de verdachte gemaand wordt oplettend te zijn op wat er tijdens de zitting te berde wordt gebracht. Het betreft de voordracht door de officier van justitie. Daarna gaat de rechtbank over tot het horen van de getuigen; met uitzondering van de eerste getuige verlaten op dat moment de getuigen de rechtszaal, om bij toerbeurt weer binnen te komen om hun verklaring af te leggen. Ook de verdachte, zijn raadsman en de officier van justitie voeren het woord, totdat de zaak naar de mening van de rechtbank voldoende onder ogen is gekomen. Aanvankelijk zijn de verklaringen vaak samengevat in een alinea, later (in de twintigste eeuw) worden ze iets uitgebreider; dan worden vaak per getuige, raadsman en verdachte in telegramstijl aantekeningen opgevoerd. Het proces-verbaal sluit met de ondertekening door de president en de griffier.

Er kunnen meerdere zittingen gehouden worden vooraleer het tot een uitspraak komt. In de zitting waarin de uitspraak wordt gedaan, wordt het onderste deel van het proces-verbaal gebruikt, waarop de datum wordt opgegeven, evenals de samenstelling van de rechtbank. In dit gedeelte wordt verder alleen melding gemaakt van het uitspreken van het vonnis, waarbij wordt aangetekend of dit in tegenwoordigheid van de verdachte gebeurde, en of deze tegen de uitspraak in beroep kan gaan, of cassatie aan kan tekenen. Ook dit gedeelte wordt vervolgens weer ondertekend door de president en de griffier. Op het proces-verbaal kunnen desgewenst nog andere gegevens worden aangegeven, zoals het verlenen van verstek, indien de beklagde niet ter zitting is verschenen, en de be-

handeling van de zaak achter gesloten deuren.

Op de oudere processen-verbaal worden over het algemeen geen nadere gegevens betreffende de getuigen opgevoerd; deze waren te vinden in het strafdossier. In latere tijd worden de gegevens in een lijst opgevoerd: naam, leeftijd, hoedanigheid (beroep) en woonplaats. Het proces-verbaal met de verklaringen van officier van justitie, de verdachte en zijn raadsman, en de getuigen vormt samen met het dossier en de bewijsstukken die zijn overgeleverd de grondslag voor de verdere bespreking van de zaak door de rechters in de raadkamer. Dit leidt uiteindelijk tot het vonnis.

Ter illustratie volgen hierna enkele casussen. In de oudste zaak uit 1811 is nog sprake van juryrechtspraak, die in 1813 weer afgeschaft werd. Hoewel de voertaal in deze periode in veel archiefstukken het Frans was, is dit proces-verbaal in het Nederlands gesteld.⁶ In de Franse Tijd noemde men de ‘aanklager’ *procureur criminel*. Bij het kantongerecht is tussen 1877 en 1957 sprake van de Ambtenaar van het Openbaar Ministerie, en daarna van de officier van justitie, net als bij de rechtbank. Bij het Gerechtshof wordt hij procureur-generaal genoemd.

1. Proces-verbaal uit 1811

De eerste casus is een proces-verbaal van de terechtzitting op 14 november 1811 van Joseph Hartman, die beschuldigd is van nachtelijke diefstal met braak in een woonhuis (zie afbeelding 1).⁷

Het dossier bevat de volgende gegevens:

- in de aanhef worden de personalia van de verdachte opgegeven, daaronder staan de datum en het tijdstip van de zitting, de samenstelling van het Hof van Assisen, de namen van de procureur-crimineel en de griffier;
- daarna volgt het binnenleiden van de gezworenen en de verdachte met verdediger;
- daarna volgt het uitloten van de gezworenen om de jury samen te stellen, het binnenroepen van de getuigen;
- de personalia worden bevestigd door de verdachte Joseph Hartman;
- hij wordt aangemaand tot oplettendheid;
- de griffier leest het arrest van het Keizerlijk Gerechtshof (d.d. 7 okt. 1811) voor waarbij deze zaak naar het Hof verwezen is en de akte van beschuldiging;
- de procureur ‘ontwikkelt’ de beschuldigingen en overhandigt de lijst van getuigen;
- dan volgen de getuigenverklaringen;
- de president geeft een resumé van hetgeen voor- en tegen ingebracht is;
- hij stelt vragen aan de jury (heeft de beschuldigde diefstal gepleegd ‘s-nachts in een woonhuis door middel van braak, door middel van een of twee valse sleutels, door middel van braak binnenshuis?);
- daarna volgt het juryoverleg; na beraadslaging volgt de uitspraak

van de jury (verdachte wordt schuldig bevonden aan diefstal 's-nachts in een woonhuis, met een of twee valse sleutels, maar niet aan braak binnenshuis);

- na het binnenleiden van de verdachte volgt de voorlezing van de juryuitspraak;
- de procureur spreekt de straf uit (veroordeling door het Hof tot dwangarbeid van niet minder dan vijf en niet meer dan twintig achtereenvolgende jaren, te bepalen volgens de rechtvaardigheid en arbitrage van het Hof, ingaande op de dag van zijn tentoonstelling; hij zal op een openbare plaats te Amsterdam gebonden worden aan de kaak gedurende een uur met een geschrift boven zijn hoofd waar in grote, leesbare letters het volgende opstaat: naam, toenaam, beroep, woonplaats, straf en oorzaak van veroordeling) en veroordeelt de verdachte tot betaling van de proceskosten en het drukken;
- de advocaat vraagt strafvermindering;
- het Hof gaat delibereren;
- de president spreekt na deliberatie het arrest uit, waarbij Joseph veroordeeld wordt tot de gevraagde straf van dwangarbeid, die bepaald wordt op acht jaar;
- hij kan tegen de uitspraak in beroep gaan, of cassatie aantekenen;
- de president en de griffier ondertekenen het proces-verbaal.

2. Proces-verbaal uit 1836

Dit proces-verbaal d.d. 13 juli 1836 is niet langer handgeschreven, maar is opgemaakt aan de hand van een voorgedrukt formulier (zie afbeelding 2).⁸ Dit impliceert niet dat men vanaf dit tijdstip voor alle processen-verbaal gedrukte formulieren gebruikt, want in deze bundel zit ook nog een handgeschreven proces-verbaal. Links in de marge van het formulier staat de naam van de beschuldigde, Bartholomeus Adami. Het proces-verbaal kent dezelfde volgorde als in 1811.

3. Proces-verbaal uit 1840

Het betreft een voorgedrukt formulier met proces-verbaal van de terechtzitting d.d. 14 april 1840.⁹ Links in de marge staat het rolnummer (nr. 220),¹⁰ met daaronder de naam van de beschuldigde, Jan Gerard Meijer (zie afbeelding 3). De gegevens staan in dezelfde volgorde als de vorige processen-verbaal. Onderdeel van de straf die Meijer opgelegd wordt is een half uur tepronkstelling op een openbare plaats in Amsterdam met een papier of bord op zijn borst waar de misdaad op gedrukt staat (zie hierna het vonnis uit 1840).

4. Proces-verbaal uit 1890

Het proces-verbaal van de terechtzitting d.d. 2 januari 1890 is geregistreerd op een voorgedrukt formulier.¹¹ Links in de marge staat het rolnummer, nr. 23. De beschuldigde is Nicolaas Wilhelm Redeker. In dit proces-verbaal zijn uitgebreide getuigenverklaringen opgenomen. Tevens

bevat het een voorgedrukt requisitoir van de officier van justitie, d.d. 2 januari 1890 (zie afbeelding 4). Redeker wordt mishandeling ten laste gelegd. De uitspraak zal plaatshebben op 9 januari 1890 (zie hierna het vonnis uit 1890).

b. Het vonnis

Ook de vonnissen zijn aanvankelijk volledig handgeschreven. Elk vonnis of arrest begint met de vermelding van de eiser en de verdachte. Aangezien de eiser altijd het Openbaar Ministerie is (officier van justitie of procureur-generaal) is dit bij de gedrukte formulieren standaard opgenomen, waarna in geschreven of getypte vorm de naam en enkele personalia van de verdachte(n) volgen. Afhankelijk van de periode kunnen deze gegevens meer of minder uitgebreid zijn. Minstens is de naam van de verdachte opgenomen, vaak de leeftijd, soms de geboorteplaats en geboortedatum. Daarnaast het beroep dat wordt uitgeoefend, evenals de woon- of verblijfplaats; in het laatste geval zal soms opgegeven zijn dat de verdachte gedetineerd is in een huis van bewaring.

Daarna volgt het vonnis een vast stramen. Eerst wordt een opsomming gegeven van een aantal zaken: de verwijzing naar de stukken in het dossier en de dagvaarding, waarin de tenlastelegging heeft plaats gevonden, vervolgens de verwijzing naar het onderzoek dat tijdens de terechtzitting heeft plaats gevonden, de vordering die de officier van justitie heeft overgelegd, en de verdediging die door of namens de verdachte is gevoerd. Ten slotte kan nog melding worden gemaakt van het feit of tegen de verdachte verstek is verleend.

Daarna volgen de overwegingen die hebben geleid tot de uitspraak van de rechtbank. Deze begint met de herhaling van de tenlastelegging door de officier van justitie, gevolgd door een samenvatting van de eventuele verklaringen van getuigen en de verdachte. De rechtbank geeft vervolgens aan welk misdrijf is gepleegd, met verwijzing naar het relevante wetsartikel, waarbij nog aangetekend kan worden of er overwegingen zijn die tot een lichtere of zwaardere straf aanleiding geven ('verzachtende omstandigheden'). Een vonnis moet altijd, hoe summier ook, gemotiveerd zijn. De rechtbank geeft geen reden op waarom bepaalde verklaringen buiten de overwegingen zijn gebleven. Dit blijft besloten binnen de muren van de raadkamer. Of het vonnis door de motivering dan ook altijd begrepen wordt is maar de vraag.¹²

Het vonnis eindigt met de uitspraak, op zijn vroegst vanaf 1815 voorafgegaan door de formulering: 'Recht doende in naam des Konings!', of in later tijd: in naam der Koningin. Tijdens de bezetting werd deze formulering niet gebruikt, maar de uitdrukking 'In naam van het Recht' (zie afbeelding 5).

Naast de hechtenis of gevangenisstraf kan een boete worden opgelegd en kunnen de kosten van het rechtsgeding ook ten laste van de ver-

oordeelde worden gebracht. Indien deze de boete of kosten niet wil of kan betalen, dan wordt deze vervangen door een extra periode hechtenis. Hierna volgen drie vonnissen uit de jaren 1811, 1840 en 1890.

1. Vonnis uit 1811

Dit vonnis of arrest van het Hof van Assisen te Amsterdam uit 1811 is nog geheel handgeschreven (zie afbeelding 6).¹³ Linksboven staat het arrestnummer, nr. 17 (in rood). Onder de arrestdatum, namelijk 4 november 1811, staat de naam van beide verdachten, Alida Jacoba Joosten en Margaretha Cecilia Vernholst, met hun leeftijd, geboorte- en woonplaats; hun beroep ontbreekt. Daarna volgt een verwijzing naar het arrest van het Keizerlijk Gerechtshof te Den Haag op 6 september 1811, waarbij de beschuldigten verwezen worden naar het Hof van Assisen. Volgens de akte van beschuldiging is Joosten schuldig aan diefstal van goederen uit het huis waar ze dienstbode was en is Vernholst medeplichtig. Daarna wordt de juryverklaring, het requisitoir van de keizerlijke procureur-crimineel en de verdediging door de beschuldigten vermeld.

Hierna volgen de overwegingen op basis waarvan de rechtbank tot een uitspraak is gekomen, met vermelding van de relevante wetsartikelen. Na de opsomming van de betreffende Franstalige artikelen uit het Wetboek van Strafrecht volgt telkens een vertaling. Daarna volgt nog een aantal overwegingen, met vermelding van het misdrijf, en de uitspraak: veroordeling tot vijf jaar tuchthuis, tot het aan de kaak vastbinden gedurende een uur op een openbare plaats met een papier boven hun hoofd en tot het betalen van de drukkosten van 25 exemplaren van het vonnis en de kosten van de criminele procedure. Het vonnis is hier uiteraard niet voorafgegaan door de formulering 'Recht doende in naam des Konings'.

Het dossier bevat na de ondertekening door de president, de leden van het hof en de griffier nog een proces-verbaal van de vervanger van de griffier d.d. 8 november 1811, waarin hij verklaart dat hij gezien heeft dat de twee veroordeelde vrouwen op de Nieuwmarkt te Amsterdam een uur aan een paal gebonden waren op het schavot met een bord boven hun hoofd, conform het arrest van 4 november 1811 (zie afbeelding 7).

2. Vonnis uit 1840

Dit arrest van de Criminele Rechtbank in Holland, uitgevaardigd op 14 april 1840, is opgetekend aan de hand van een voorgedrukt formulier waar de specifieke gegevens met de hand aangevuld zijn (zie afbeelding 8).¹⁴ Linksboven staat het rolnummer van deze zaak, nr. 220 (voor het proces-verbaal, zie hiervoor p. 68). Het vonnis begint met de formulering 'In naam des konings'. De beschuldigde Jan Gerard Meijer wordt gedetailleerd beschreven (rond aangezicht, hoog voorhoofd, bruin haar en wenkbrauwen, blauwe ogen, grote neus, kleine mond, ronde kin en gezonde kleur). Hierna wordt aangegeven dat men het exploit van de deurwaarder met dagvaarding (d.d. 23 maart 1840) gezien heeft en dat de mondelinge verklaringen van de getuigen gehoord zijn evenals het requisitoir van de

officier van criminele justitie. Tevens verwijst men naar de verdediging door de beschuldigde. Daarna volgen de gedetailleerde verklaringen van de getuigen en de bekentenis van de beschuldigde, waarop de rechtbank hem schuldig verklaart aan de genoemde misdaden, met vermelding en de tekst van de daarop van toepassing zijnde artikelen uit het Wetboek van Strafrecht. Meijer wordt veroordeeld tot hechtenis (confinement) van acht opeenvolgende jaren in het tuchthuis, de kosten van het rechtsgeding en teruggave van de gestolen goederen.

Bij dit vonnis zit eveneens een voorgedrukte *Staat der kosten van het criminele proces* ten bedrage van 115 gulden 14 cent, opgemaakt op 18 april 1840 (zie afbeelding 9) en een proces-verbaal van tepronkstelling, opgemaakt op 8 juli 1840, waarin de griffier verklaart dat de veroordeelde Jan Gerard Meijer een half uur met een bord op zijn borst met daarop de vermelding van de misdaad op het schavot heeft gestaan (zie afbeelding 10). Ook het requisitoir van de officier van justitie zit in dit dossier (zie afbeelding 11).

3. Vonnis uit 1890

Ook voor dit vonnis, gewezen door de arrondissementsrechtbank te Amsterdam op 9 januari 1890, is een voorgedrukt formulier gebruikt (zie afbeelding 12).¹⁵ Links in de marge staat het rolnummer, R 23. Na de aanhef 'In naam des Konings!' verwijst de rechtbank eerst naar het proces-verbaal d.d. 15 juli 1889 en naar de dagvaarding op 14 december 1889, die betekend is aan Nicolaas Wilhelm Redeker. Men heeft de aanklacht van de officier van justitie, de getuigenverklaringen en het requisitoir van de officier van justitie gehoord. Daarna volgen de overwegingen van de rechtbank, die de beschuldiging van mishandeling wettig en overtuigend bewezen acht. De bepaling van de strafmaat, hier een geldboete en de kosten van het rechtsgeding, gaat vergezeld van de relevante artikelen van het Wetboek van Strafrecht en van het Wetboek van Strafvordering.

c. Het mondeling uitgesproken vonnis

Vanaf 1921 kent Nederland de enkelvoudige strafkamer. In tegenstelling tot de meervoudige strafkamer wordt de aanhangig gemaakte zaak hier beoordeeld door één rechter. De rechters die op deze manier rechtspreken, zijn de kinderrechter en de politierechter. De procedure bij deze kamers levert over het algemeen minder stukken op dan bij de meervoudige kamer. Door de gemiddeld lagere straffen die worden uitgesproken, is het dossier meestal niet meer aanwezig, al zijn uitzonderingen hierop mogelijk. Het proces-verbaal en vonnis zijn hier samengevoegd tot één stuk, omdat het vonnis mondeling werd uitgesproken en slechts werd voorzien van een aantekening op het proces-verbaal (zie afbeelding 13).¹⁶

De uiterlijke vorm van het proces-verbaal ziet er in eerste instantie min of meer hetzelfde uit als bij de meervoudige kamer, met gegevens be-

treffende de rechtbank waar de zaak behandeld wordt, datum en tijdstip van de zitting, namen van de rechter, officier van justitie en griffier, en de gegevens betreffende de verdachte.

Ook hier wordt melding gemaakt van de bevestiging van de verdachte van de over hem in het proces-verbaal opgenomen gegevens, en wordt hem gemaand oplettend te zijn. Een lijst van getuigen wordt voorgelezen en de getuigen worden opgeroepen. Nadat getuigen, officier van justitie, raadsman en verdachte de mogelijkheid hebben gekregen te spreken, sluit de rechter het onderzoek en doet vervolgens uitspraak.

Het formulier dat gebruikt wordt geeft duidelijk en gestructureerd weer welke stukken en verklaringen hebben geleid tot het vonnis: de tenlastelegging (de inhoud van de dagvaarding), de gebruikte bewijsmiddelen en andere gronden voor bewezenverklaring (verklaringen van verdachte en getuigen), de bewezenverklaring (het aan de verdachte ten laste gelegde), de kwalificatie (welk delict is gepleegd, met vermelding van het betreffende wetsartikel), de beslissing omtrent de strafbaarheid, gevolgd door het ontslag van rechtsvervolging, danwel de opgelegde straf. Buiten de tenlastelegging en de getuigenverklaringen zijn de hier ingevulde gegevens vaak zeer summier. Het geheel wordt uiteindelijk ondertekend door de rechter en griffier. Ook hier ontbreekt een motivering van de rechtbank waarom bepaalde verklaringen buiten de overwegingen zijn gebleven.

1, pagina's 73-78
 Proces-verbaal
 van terechtzitting
 uit 1811.

Proces Verbaal

der te recht stelling van
Joseph Hartman
 oud 32 Jaaren, geboren te Nalze in het
 Paderbornsche, Siet bronnvers knegt,
 wonende in de brouwerij de Sleutels,
 binnen deze Stad.

Op heden den 14 November 1811 hebben de Heeren H. A. van Meerten, B. van Rommel, S. van der Maelen, H. A. van der Marck en J. P. Farnet, als makende het Hof van Assisen in het departement van de Rinde (en) met en benevens den Heer H. P. W. Tadama, Kinderlyke Procureur criminal in het selve departement, geadviseerd door den functionar den Griffiel Phares Redeman, Verlaaste, diendes voornemdaags quaetieet voor tien uur vergienig in het local, alwaar de assises binn de Stad Amsterdam ghehouden worden, ten einde de zittingen van het selve te continueren.

De President deelt de benoemde Heeren Jures binnen kom en vervolgens vnde den kundelinge, binnen geleide, alle vergaete van een waarf, als volgens de wet, met tegen verdedigelt den Heer H. D. de Werts. De President overgege deynde tot het doen constateken, dat Jures bekech mit dit wederom 30 Heeren tegenwoordig waren, weschalven gpen, adcers wurd tot het uitloten, de Jurij, na dat de ges. en hyn verdedigelt, dooock de Heer Procureur criminal haring, werd waanen aan hyn vermoegen, den denninge diel hege te recuseken en wierden vort, uitgeloet de Heeren L. van Wickevoort frommulin, M. Broen, D. van Lemmer, J. van den H. D. Graafham Joannet, B. Kraemel, H. Boppra, J. Boppra H. v. vande Poll, welke tegenover den kundelinge hebben plaats genomen en de Jurij alsoo verklaard wurd te hyn geconstitueerd. De ges. wurden vort op binn geroepen en het publiek binn gelaten. De President verklaarde de vergadering ges pond. — Hy gaf het oogmerk der zitting te kenne

de overzichten des overigen, en met consent vanden
 court uitgelezen, als chef agensent verblaard in
 de form des wet, dat de uitspraak der jury was.
 Ja, de beëndigde Joseph Hartman heeft gepleegd
 diefstal by nacht in een huis gesdikt tot bewoning.
 Voorts: ja, de beëndigde heeft die diefstal ge-
 pleegd door middel van één of meer valde sleutels,
 en eindelijk. Neen, de beëndigde heeft die dief-
 stal niet gepleegd door middel van braak binnens
 huis. Dit antwoord behoortlyk geteekend deyne
 is ook door deyn president en Griffies vanden hof
 ondertekend. De President heeft den beëndigde
 binnen geleiden, en het antwoord des jury openlyk
 voorgelezen. De Procureur voerde het woord en
 requirerde, dat de beëndigde, door dit Hof
 van arrestatien dal worden gecondemneerd tot de straf
 van dwangarbeid voor een tyd, niet minder dan
 vyf en niet langer dan ^{acht} jaren, volgens de reyt
 vaardigheid en arbitrage vanden Hof te bepalen,
 welke zullen oproken worden, te dyen inzyen, met
 dinstag deyne ten boom stelling, en dat hy dien tal
 geveel op een eer openbare plaatsen, alhier in Amster-
 dam, de woofd plaats vanden departement en de
 plaats alwaar hy is te reyt gesteld, dal worden gebonden,
 aan een kaak, ornadeas tot dyne brande te verdragen
 gedurende de tyd van een uel onder de oogen des
 volks, mit een groff wiff boven dyen hooft, houdende
 in groote en leesbare letteren, dyen naam en toenaem,
 beroep, woonplaats, straf en verdrage van dyen
 veroordeeling. Voorts te ordonneeren, dat eysbeest
 van het arrest in desan te slaan ten dyen koste
 dal worden gedrukt en alhier in Amsterdam een
 geplakt eingenogzaam aantal exemplaren,
 en eindelijk heyn ten proffyte vanden staat te
 condemneeren, inde kosten, en misen, van justitie
 en van den procedures executabel door contrainte
 par corps.

De adv. defendent pleitte woorden beëndigde,
 tot mitigatie des overkerde straf, waa' nu het
 Hof dijn begaf naar de karnel vanden raad, om
 te delibeceeren.

Het

voorgelezen en woord
 ingesonden ten woord
 deyn.
 De Griffies
 Hartman.

en onder vroeg den bevruldingen, welke op gaf genaamt
 te zijn Joseph Hartman, oud 32 a 33 jaar, woonende
 in de brouwerij des kateels, geboren te Natten int Parijs
 boord. De president herinnerde den verdading
 aante observeeren dat behoorlyke bevruldingen
 las den jury den eed voor by de wet voorgedreven, te
 deden dien eed, god de Heeren Volkenhoven en van beide
 "cappul bevoorbeelden.

De president vermaande den bevruldingen, op letter
 te zijn op het geen onder worden voorgelesen, dat de
 Griffier voorlesen het arrest van het Keidehof gerycht
 van den 7 Oct. 1811 waart by des deade van dit hof
 vermaakt, als mede de acte van bevruldingen des
 Oct. 1811 van den Pro: Generaal uitgebragt. Hy herinnerde
 den inhoud daer van aan den bevruldingen, en vermaande
 hem op te letten op de behouwen, tegens hem inte
 De Heer Procureur ontwikkelde die bevruldingen
 en gaf den president over een lijst der getuigen, door
 tot bewijs daer van gedaagde, welke lijst voorgelesen
 zynde, bleek het dat alle de opgenoemde getuigen
 "woordig waren.

De president deed de getuigen, naar de voor hem
 bestemde kamers geleiden, doch bleef de eerste
 alleen in de vergadering. der den eed afgelegd
 verklaarde genaamt te zijn Abraham Peters, oud
 jaren, Jonkverman, wonende op Kattenburg int
 Straat N. 5. den bevruldingen, te voren niet gekent
 te hebben, noch ook familiel of diens betrekking
 te hebben. Hy heeft voorts mondeling verklaard
 de bevruldingen aangevallen als de bedoelde personen
 en wieden geen reproches tegens hem uitgebragt
 hy bleef in de kamer.

De tweede get. wien op binnen gekomen, zynde
 wint beidig en gaf op genaamt te zijn Hendrik
 Koolphi, oud 35 jaren, widdel, wonende achter de
 kerk, den bevruldingen, niet te voren gekent te
 eenige relatie, of diens of familiel betrekking
 hebben. de get. heeft mondeling verklaard
 de bevruldingen als de bedoelde personen aangevallen
 en wieden geen reproches tegens hem uitgebragt
 en hy bleef in de vergadering.

De derde get. wint in de vergadering geroepen

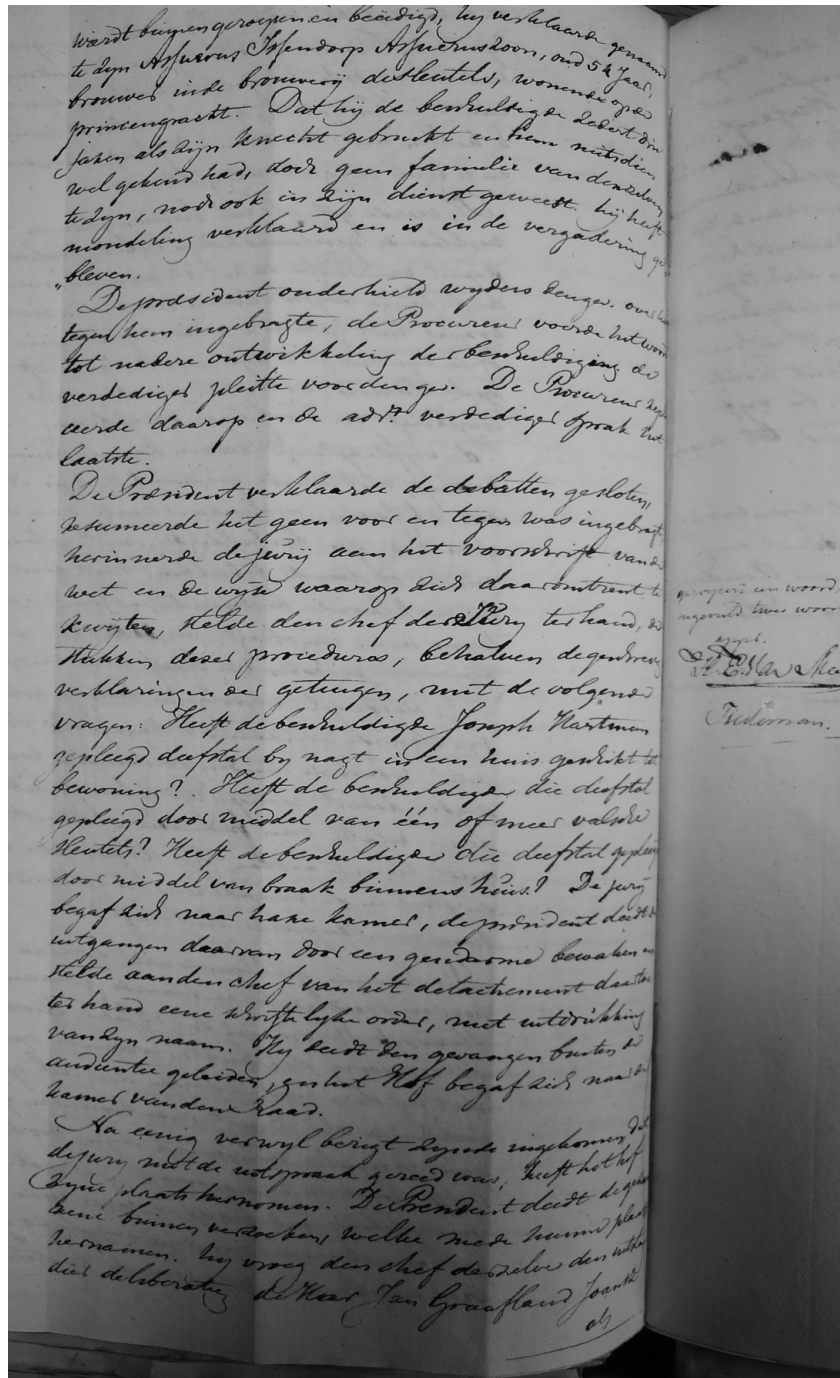
en schoorloos beëdigd. Hij verklaarde genaamd te zijn Petrus Steenkamp oud 49 jaar, leynsraaf, wonende inde kleine Dottenburgstraat alleen, een beëdigde niet te hebben gehad, geen familie of dienst betrekking te hebben met den selven. Hij heeft mondeling verklaard en is ijdele vergadering gebleven.

De vierde get. als niet binnen gekomen en beëdigd. verklaarde genaamd te zijn Eberst Bylvoetst, oud 39 jaar, Agent van Tolste in het h. arrondissement, wonende in de lange degenstr. de warststraat, den beëdigden, bij voams niet gekend te hebben, geen familie verstand of in zijn dienst te d'yn geweest, hij heeft mondeling gedeclareerd, en wierdt geen reproche tegens hem ingebracht en bleef in de vergadering.

de vijfde getuige kwam daarop binnen; wiens beëdigd, verklaarde genaamd te zijn Arie Everste oud 46 jaar, molenaars knecht aan de overtoom, wien weg, den beëdigden, niet gekend, geen familie of dienst betrekking niet bekend te hebben. Hij verklaarde by monde, en wierdt geen reproche tegens hem ingebracht, hij werd hem ge. aan als de bedoelde persoon en bleef in de vergadering.

De zesde get. vervolgens binnen gekomen D'yn, verklaarde genaamd te zijn Dirk Niekkel, hore, mel, wonende am den overtoomden weg, den beëdigden, deest eenigen tyd gekend te hebben, door in geen relatie van familie of dienst betrekking met hem te hebben. Hij deposceerde voorts by monde en bleef in de vergadering; - en wierdt ook tegens hem geen reproche ingebracht.

De zevende getuigen werd daarna binnen geroepen en beëdigd, hij verklaarde genaamd te zijn Frans Hendrik Brommigel oud 53 jaar, Meester knecht in de brouwerij der Staatl. wonende oude prinseng. dat hij den beëdigden, dees wel gekend had, als hebbende als knecht inde brouwerij gediend, doch geen familie van hem te d'yn, noch ook in het. deest dienst te d'yn geweest. De get. heeft voorts mondeling deposceerd en is inde vergadering gebleven, tegens hem d'yn insgelijks geen reproche ingebracht. waarna de laatste getuige werd.

Dit Hof zied wederom ende auctorite laal beque
 hebben, wiendt doorden president voorgelen art
 384 en 381. N. 4 van het wetboek van strafrecht, en
 voorts een arrest ontgoproken, waer by de
 beschuldigde Joseph Kortman, wort gedundum
 tot de tegens hem geroorde straf, waer van de
 bepaald wort op acht jaren. De president heere
 werde deugs. aan sijn vermoegen, om daer tegens
 dit arrest te voldoen en castata, en aubschiede
 hied gelatente onse werpen aandym straf en
 sijn gedrag te verbeteren. De president vertie
 nuerde dese vergadering, die tot by vyf
 uren in den namiddag had geduurd, tot nu
 rthens ten half 10 uure.

Van al het welk is opgemaakt het tegen woord
 in de saal, waer van
 afschriefft aen de noties verbaal, het welk door den president en
 schreift van hant Griffes van dit hof is geteeken, binnen Amster
 den 19 ten dag, maand en jaer als boven is geyulle.

J. E. Van Nette, Secretaris

J. Tideman, Griffes

Van opzand
 Medoorhaling
 van bovenshagde

2, pagina's 79-83
Proces-verbaal
van terechtzitting
uit 1836.

HOOG GERECHTS-HOF TE 'S GRAVENHAGE.

HOF VAN ASSISES.

PROVINCIE HOLLAND
NOORDERKWARTIER
en
PROVINCIE UTRECHT.
der vierde deel Jaars.

Proces-Verbaal
der ZITTING
van den Dertien den July 1836.

N. 5
TREGSTELLING VAN
Bartholomeus Adami.

Op heden den Dertien den July 1836.
des Voor middags ten Twee ure, hebben de Heeren, Mr.
E. B. van Nes van Meester President P. Hecker
Van Buijs, A. G. van Caster, Vontheur en Maring die de zaak.

LEDEN, uitmakende het HOF VAN ASSISES, in tegenwoordigheid van *Van*
Heer Mr. *P. H. van der Meer* Procureur Generaal
namens den Heer PROCUREUR GENERAAL, benevens den GRIFFIER bij hetzelfde
HOF, zich begeven in de Audiëntie-zaal, ten einde de zitting van het HOF te
continueren.

De beschuldigde word op last van den PRESIDENT binnengebragt, vrij
en alleen vergezeld door eene Wacht en geadsisteerd door *derzelf*, waaraan
de advocaat *M. C. D. Sijpe*

De PRESIDENT beveelt, dat de Getuigen zullen worden binnengelaten.

De PRESIDENT vraagt aan de beschuldigde *zine* namen, ouderdom,
beroep, woon- en geboorteplaats, die daarop antwoord te genaamd te zijn:

Bartholomeus Adami oud 41 Jaar,
van beroep Steenhouwer, geboren en laatst woonende
te Amsterdam.

app: ==
P.

De PRESIDENT herinnert aan den RAADS MAN van den beschuldigde de inhoud van Artikel 311 van het thans nog vigerend Wetboek van Lijfstraffelijke Regtspleging.

De PRESIDENT zegt de beschuldigde aan, aandachtig te zijn op het hem ^{hy zal} hooren; en gelast den GRIFFIER voor te lezen het Acte van het HOOG-GERECHTSHOF, waarbij deze beschuldigde aan dit HOF te ASSISES ^{is} verwezen, benevens de Acte van beschuldiging.

Deze voorlezing gedaan zijnde, heeft de PRESIDENT den inhoud dier Acte aan den beschuldigde overëenkomstig de Wet voorgehouden.

De PROCUREUR-GENERAAL verzoekt, dat met de debatten een arrest mag worden gemaakt, en levert eene lijst over der Getuigen in deze zaak geciteerd.

De lijst der Getuigen wordt door den GRIFFIER opgelezen, en beroept dat al de geijfde personen met namen: Lena Roman wed. v. Johann Dorothea Konkrast huwvrouw van Geronius van Heintje Falders huwvrouw van et. van der Ham, Doorn van Peter Doelenje en Johannes Antonius Schuit tegenwoordig

De PRESIDENT laat de Lexie op de lijst genoemde Getuige in de diëntie blijven, en de overige naar het daartoe bestemd vertrek teruggaan.

De PRESIDENT neemt van de eerste getuige den eed af, bij de voorgeschreven; waaron door de getuige, met opsteking der twee handen ~~van de rechterhand~~, gezegd wordt, zoo waarlijk helpe mij God Almachtig.

Hij vraagt aan de getuige derzelven namen, onderdom, beroep en woonplaats, en doet voorts de verdere vragen bij het 317de artikel van het WETBOEK van Lijfstraffelijke Regtspleging bevolen; waaron de getuige antwoordt, en voorts eene mondelinge depositie aflegt, onder geen van de beschuldigde is dat Zy gesproken heeft, en aan de beschuldigde op de afgelegde depositie iets heeft aan te merken.

De President.
 =: appi =
 X.X.V.M. P.D.

Vervolgens zijn een voor een binnengekomen de oorspronkelijke getuige, welke ~~insgelijks~~ beëdigd, en omtrent de zwaarte, in allen opzichte, hetzelfde is in acht genomen, als met de eerste getuige, hebbende mandeling gedeponseed.

De beschuldigde moet vervolgens door den PRESIDENT over het hem ten laste gelegde feit onderzraagd, tenzyl daarna op last van den Raad, die door den officier worden voorgelezen, de twee arresten bevoorren tegen den beschuldigde ter zake van misdraad gemerkt, hebbende. De beschuldigde dan ook opkond te zijn deklareerd, persoon, by openbare arresten schuldig verklaard te heve deelt.

Dit alzoo afgelopen zijnde, heeft de PRESIDENT de deuren doen openen, en de terechtzitting over den persoon van

Bartholomeus Adami
beschuldigd "van het misdrijf
" bebringer van degen aan zijn
" rechtige moeder, verklaard na raad
" te voren wegens misdraad te zijn
" veroordeeld geweest."

Openbare verklaring

En is de PROCUREUR-GENERAAL, na het woord verkregen te hebben, overgegaan, tot het voorstellen van het onderwerp der beschuldiging en de adstructie van dezelve; doende vervolgens Requisitoir tot schuldig verklaring van de beschuldigde aan het feit hem ten laste gelegd, en ter applicatie van de strafwet.

De RAAD van de beschuldigde heeft daarop het woord verkregen en het laatz gesproken.

De PRESIDENT verklaart, dat de debatten zijn gesloten en zegt, dat het Hof zich naar de Raadkamer zal begeven, om te delibereren; wordende de beschuldigde intusschen uit de Audiëntie weggebragt.

Het Hof weder in de openbare Audiëntie-zaal gekomen zijnde, is de beschuldigde in de Audiëntie terug gebragt.

En heeft de President, na voorlezing van de acht belydenissen van applicatie voorgesproken en arrest houdende schuldig verklaring van den beschuldigde aan het gnot hem ten laste gelegd en *condemneren* tot

Het 1/2 uur te bevestiging, fransisch - 12 Cans
 met in een caise of tucht kuis; met verdere
 kosten en oorkennende, tot het drukken en aanplakken van
 met het arrest te Amsterdam.

Na deze uitspraak heeft de PRESIDENT de gecondemneerde te arrest
 gegeven, dat de wet aan hem vergunt den tijd van drie dagen, om
 scanneer hij vermeenen mogt dat daartoe termen zijn, zich tegen
 dit arrest te kunnen voorzien in Cassatie.

Deze zitting is des ne middags ten 4 ure in een bevestiging
 zitting geconverteerd, om tot de bevestiging van
 Laaff overgegaan.

Waarvan is opgemaakt het tegenwoordig Proces-Verbaal, hetwelk door
 den PRESIDENT en GRIFFIER is ondertekend.

Van Felius *De Dinter*

2 17.

Arrest tot Condemnatie
 gewezen by het Hof van Assises
 in het departement van de Tweedee
 den 4 November 1811
 tegens
 Alida Jacoba Joosten
 oud 21 jaren, geboren in den Haag,
 wonende en dienende binnen de stad
 en
 Margaretha Cecilia Verholst
 oud 22 jaren, geboren en wonende
 binnen de stad alwaar zij mede
 had gediend.

Het Hof van Assises in het departement
 van de Tweedee, gezien het arrest van het
 keurlijk gerecht hof, zittende in den Haag, kamers
 des rijk en assisen, vanden 6 September 1811
 waaby de bendelrijzen Alida Jacoba Joosten en
 Margaretha Cecilia Verholst volgens hunne opgaven
 oud, de eerste 21 jaren, geboren in den Haag, wonende
 en dienende binnen de stad, en de tweede oud 22 jaar
 geboren en wonende medezaders gediend hebben en
 binneng

3, pagina's 84-85
 Proces-verbaal
 van terechtzitting
 uit 1840.

CRIMINEELE REGTBANK IN HOLLAND.

Proces-Verbaal
DER ZITTING
 van den Veertienden April 1840

Op heden den Veertienden April 1840, des voor middags ten 10½ ure, hebben de Heeren Mr. *P. W. F. J. de Kruit, L. J. Bons, A. L. A. Aulo, A. H. Chais van Buren, J. Trabiëus en P. Schimmelpenninck Jz.*

Leden, uitmakende de CRIMINEELE REGTBANK IN HOLLAND, in tegenwoordigheid van den Heer Mr. *D. C. van der Kempte, Substituut* Officier van Crimineele Justitie, benevens den Heer Griffier bij dezelve Regtbank, zich begeven in de Gehoorzaal, ter behandeling der zaak van de_z Beschuldigde_z

Jan Gerard Meijer
 Sieh ook noemende Gerrit Meijers, Johan Gerhard Meier, alsmede Gerrit Meijter

De Beschuldigde wordt op last van den President binnen gebracht, vrij, doch vergezeld van Bewaarders als volgens de Wet, en bijgestaan door zijnen Raadsman de Advocaat Mr. *H. E. Egens Keckens*

De President laat de Getuigen binnen komen en vervolgens de deuren openen.

De President vraagt aan den Beschuldigde zijne Namen, Voornamen, Ouderdom, Geboorte, Woonplaats en Beroep, die daarop antwoord 7 genaamd te zijn:

Jan Gerard Meijer
 ontkenkende enige andere naam gevoerd te hebben, oud 26 Jaeren, Smids knecht, geboren te Osuabrug, wonende aan den Helder

De REOTBANK, zamengesteld als in den hoofde dezès is gemeld, weder in de Geloofraad
 gekomen — de Beschuldigde tegenwoordig — en de deuren geopend — zijnde, heeft de
 President daarop uitgesproken een ARREST, in deze zaak, bij hetwelk, op de gronden daer-
 bij in het breede ontwikkeld, de Beschuldigde wordt veroordeeld, tot een

*Jaren confinement in een Tuchtthuis, na afloop
 op een der openbare plaatsen der stad Amsterdam
 gedurende een half uur te zijn te presentgeven
 met een papier of bord op de borst, waar
 de misdad zal zijn subgedrukt, met
 condumatie in de kosten, last tot to
 gan van het gestolene en tot deuten
 aanplakken van Extract van het stree
 te Amsterdam, Leerdam en in de geve
 de Buxter & van den Gelder*

zijnde de tekst der Wet, welke bij het ARREST is toegepast, door den President voor-
 gelezen.

Na deze uitspraak heeft de President de veroordeelde kennis gegeven, dat de Wet
 aan hem vergunt den tijd van drie vrije dagen, na heden, om, wanneer hij vermeer-
 ren mogt, dat daartoe gronden zijn, van dit ARREST cassatie te vragen.

Deze zitting is des na middags ten 1 1/2 ure, door den President
 voor heden gesloten.

Waarvan is opgemaakt het tegenwoordig Proces-Verbaal, hetwelk door den President en
 den Griffier is onderteekend.

*Provo'klek
 bevoordest
 3*

4, pagina's 86-89
Proces-verbaal
van terechtzitting
met requisitoir uit
1890.

R¹⁰

23.

PROCES-VERBAAL

van de Openbare Terechtzitting van de ~~Vrije~~ Kamer der Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam.

Op heden den zwevende Januari 18 90,
is ter terechtzitting van de 4de KAMER der ARRONDISSEMENTS-RECHTBANK te Amsterdam,
alwaar gezeten waren de Heeren Mr. H. A. de Boer, President,
H. de Meier en J. Debing Deera, Rechtters, A. B. P. de Boer,
Substituut-Officier van Justitie en G. Lomisch W. de Boer,
Substituut-Griffier, het navolgende rechtsgeding in het openbaar gehouden.
De beklagde, behoorlijk namens den Officier van Justitie gedagvaard, is
binnengekomen en heeft op de deswegens gedane
vragen geantwoord te zijn genaamd :

Nicolaas Wilhelms Reekker,

oud 23 jaren, van beroep Rechtsadvocaat, werkzaam, geboren te Amsterdam
en wonende te aldaar Noordwalstraat 11

Op verzoek van den President, heeft de Griffier voorgelezen het bevel dezer Rechtbank,
waarbij de zaak van de beklagde naar de terechtzitting is verwezen.
Waarna de President hem heeft vermaand om opgetreden te
zijn op hetzelve bij zal hoorzen.

De Officier van Justitie draagt de zaak voor en legt over een lijst der getuigen, die ten
zijn verzoeken zijn gedagvaard, welke getuigen,
door den dienstdoenden deurwaarder opgeroepen, blijken ter terechtzitting tegenwoordig te zijn, met uit-
zondering der getuigen C. Voskamp en J. de Boer, die niet zijn ver-
hoord.

De President beveelt, dat de getuigen zich begeven naar het voor hem bestemde vertrek,
met uitzondering van de, eerste, die, hij voor zich doet verschijnen. Nadat deze getuige ver-
klaring heeft afgelegd, worden achtereenvolgens de overige getuigen, in de orde bij opgemelde lijst
aangewezen, ieder afzonderlijk opgeroepen en gehoord en hebben zij, alvorens hunne verklaringen
af te leggen, op de vragen van den President, opgegeven te zijn genaamd :

de 1ste:	<u>Charles Mitchell</u>		
oud <u>23</u>	jaren, van beroep <u>Rechtsadvocaat</u>	, wonende te	} Amsterdam
de 2de:	<u>Carol Voskamp</u>		
oud	jaren, van beroep <u>Rechtsadvocaat</u>	, wonende te	
de 3de:	<u>Charles de Boer</u>		
oud <u>24</u>	jaren, van beroep <u>Rechtsadvocaat</u>	, wonende te	}
de 4de:	<u>Johannes Jacobus de Boer</u>		
oud	jaren, van beroep <u>Rechtsadvocaat</u>	, wonende te	}
de 5de:			
oud	jaren, van beroep	, wonende te	
de 6de:			
oud	jaren, van beroep	, wonende te	
de 7de:			
oud	jaren, van beroep	, wonende te	
de 8de:			
oud	jaren, van beroep	, wonende te	
de 9de:			
oud	jaren, van beroep	, wonende te	
de 10de:			
oud	jaren, van beroep	, wonende te	
de 11de:			
oud	jaren, van beroep	, wonende te	
de 12de:			
oud	jaren, van beroep	wonende te	

dat zij in geen dienst of familiebetrekking tot de beklagde staan, noch hem vóór het plegen van het feit in de dagvaarding vermeld, gekend hebben; waarna zij ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, in handen van den President, den eed de beklagde hebben afgelegd van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen.

Voormelde getuigen hebben vervolgens verklaard:

C. W. Mitchell: dat hij, op tijds en plaats bij dagvaarding vermeld, met een heer en een dame, die evenals hij tot het Leger der Keizer behoorden, aan de rechterzijde hielden, dan de Palacestraat liep, terwijl hij zijn jas met zwart band, behorende bij zijn rang van officier des leger, optrac, aan de hekking bleef, die in tegenwoordigheid van de zelfde zijde der straat ging, hem tegen 4½ liep; dat, toen hij doornop de hekking kwam, "v" door hem een slag tegen het hoofd toebracht, waaraan hij een blaasende wondje behoorde; dat hij den hekkingen, die doornop hand weg liep, is gebukt en op het Tappinplein heeft deuren aanhouden; terwijl drie heeren, waaronder getuige Jan Cols, die het feit gezien hadden hem uit zijn bevestiging men het politiebureau volgden; dat de hekkingen bepaald meeduwillic slag en niet, terwijl die niet naar hem getoet keerde met de achterzijde van de hand, waaraan een ring schreef te zitten; dat de hekkingen dronken was.

C. W. Jacobs: dat hij op voormelde tijds en plaats den koning getuige en den hekkingen tegen elkaar aan heeft zien loopen en dan op den hekkingen bleef den meeduwillic van dien getuige een slag tegen het hoofd heeft zien toebrengen; dat de hekkingen slag om te slaan, drukt hij, get. niet dan in drukt Krey, dat hij slag, omdat die getuige het het leger der Keizer behoorden; dat hij niet heeft bemerkt, dat hekkingen dronken was.

Bevonden door den President

W. J. van der ...

Op de Terechzitting.

REQUISITOIR.

DE OFFICIER VAN JUSTITIE in het **ARRONDISSEMENT AMSTERDAM.**
 Gezien de stukken
 Gehoord de gehouden Debatten op de openbare Terechzitting,
 Gezien de artikelen *300.* van het Wetboek van Strafrecht

en de Artikelen 189, 209, 214, 215, 219 van het Wetboek van
 Strafvordering,
 Requireert dat de beklaagde

Nicolaas Wilhelms Redeker,
ispanier te Amsterdam.

worde verklaard schuldig aan de feiten hi *in* bij dagvaarding ten laste gelegd, daartellende
misdranding

en dien tengevolge veroordeeld tot ~~gevangenisstraf~~ ^{gevangenisstraf} voor den tijd van *drie maanden.*

tot betaling van eene geldboete ten bedrage van
 met hoopling dat de boete, zoo de veroordeelde haar niet betaalt binnen twee maanden na
 den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal vervangen worden door
 hechtenis en de veroordeelde worde verwezen in de kosten van het rechtsgeding executabel
 bij lijfswang gedurende een door de Rechtbank te bepalen tijd:

Met last tot teruggave der stukken van overtuiging na verloop van acht dagen, nadat
 het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, aan wie de Rechtbank met name zal aanwijzen.
 Goedgekeurd de doorhaling van *2* woord *g. P. J. J.*

Gedaan ter openbare Terechzitting, den *20* *18 90*
 J. H. P. J.

Hiermede het getuigen-verhoor afgelopen zijnde, is de beklaagde ondervraagd, die ontkenning de hem ten laste gelegde feiten heeft erkend, dat hij die - eelden Londen opret heeft gepleegd, en eigentijds onwilligheid van dat getuigen-woord schiedt, van wien hij eerst de 9 Bureau Mr. J. de W. van der Meer, dat hij tot het legen der heils bekworven tegen deze in de Kalkenstraat legde hem aan lijf, en slag legen het hoofd heeft gegeven.

Hierna heeft de Officier van Justitie het woord gevoerd en na voorlezing, aan de Rechtbank overgelegd zijne schriftelijke vordering ten deze annex: waarop door de, beklaagde is geantwoord en het laatst gesproken.

Vervolgens heeft de President het onderzoek gesloten en medegedeeld, dat, volgens de beslissing der Rechtbank, de uitspraak van het in dezen te wijzen vonnis, zal plaats hebben op den 9 den Januari 1890

De Rechtbank in Raadkamer vergaderd, waarbij tegenwoordig is de Substituut-Griffier, Mr. J. J. van der Meer, is hierop tot de Raadpleging overgegaan.

J. J. van der Meer

J. J. van der Meer

Ter openbare terechtzitting van den 9 den Januari 1890

heeft Mr. J. J. van der Meer, President, tegenwoordig

heeft Mr. de Beklaagde, uitgesproken het vonnis in vorenstaande zaak.

En heeft de President de vooredekte kennis gegeven dat de wet b. volgt den tijd van veertien dagen om van dit vonnis in hooger beroep te komen.

Waarna de terechtzitting over deze zaak is gesloten.

J. J. van der Meer

J. J. van der Meer

no. 1926 der Roi.

den 23 Juli 1940.

Van der Ploeg
J. 1940
B
M

IN NAAM DER ~~KONINGIN~~.

De Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage, rechtdoende in strafzaken, heeft het navolgende vonnis gewezen in de zaak van

den Officier van Justitie
 tegen:

5
 Begin van de
 uitspraak,
 voorafgegaan
 door de met de
 hand gewijzigde
 voorgedrukte
 formulering 'In
 naam van het
 recht', 23 juli 1940.

6, pagina's 91-96
 Vonnis uit 1811.

Arrest tot Condemnatie
 gewezen by het Hof van Assisen
 in het departement van de Landeessen

den 4 November 1811

tegens

Alida Jacoba Joosten

oud 21 Jaeren, geboren in den Haag,
 wonende en dienende binnen desd' stad

en

Margaretha Cecilia Vernholst

oud 22 Jaeren, geboren en wonende
 binnen desd' stad alwaar zy suess
 had gediend.

Het Hof van Assisen in het departement
 van de Landeessen, Gheen het arrest van het
 keurlijck geroep, hof, zellens in den Haag, kamer
 des ruijs en cogulation vanden 6 Septembei 1811
 waaby de genduldrige Alida Jacoba Joosten en
 Margaretha Cecilia Vernholst volgens hunne opgave
 oud, de eerste 21 Jaeren, geboren in den Haag, wonende
 en dienende binnen desd' stad, en de tweede oud 22 Jaer
 geboren en wonende suess gediend hebben en
 binnig

tot de nu te bevestiging, freemerk - 12
 met in een eede of tucht eene; met verdere
 boeken en orkonnaken tot het drukken en aanplakken
 met het arrest te Amsterdamm.

Na deze uitspraak heeft de PRESIDENT de gecondemneerde te besse
 gegeven, dat de wet aan hem vergunt den tijd van drie dagen, te
 wanneer hy vermeenen mogt dat daartoe termen zijn, zich tegen
 dit arrest te kunnen voorzien in Cassatie.

Deze zitting is des middags ten ure in een zitting
 zitting geconverteerd, om tot de bevestiging
 Laaff voortgegaan.

Waarvan is opgemaakt het tegenwoordig Proces-Verbaal, hetwelk door
 den PRESIDENT en GRIFFIER is onderteekend.

[Handwritten signatures]

PROVI
 NOO
 PROVI
 N°. 7
 TERE G
 4
 1717 1718 1719

in de kosten, en misen van justitie, speciaal door
 contrainte par corps?
 Gelet op de verdediging door of van wegens elk der
 bevruchtigen, daarnaangaanse voorgedragen.
 alle de formaliteiten, by de wet voorgeschreven, zijn
 in acht genomen.

Gezien art. 386 N. 3 van het wetboek van strafwet
 luidende: "Si le voleur est un domestique ou un
 homme de service à gages, même lorsqu'il aura
 commis le vol envers des personnes qu'il ne
 servait pas, mais qui se trouvaient soit dans la
 maison de son maître, soit dans celle où il l'accom-
 pagneait; ou si c'est un ouvrier, compagnon ou
 apprenti, dans la maison, l'atelier ou le magasin
 de son maître, ou un individu travaillant heb-
 dituellement dans l'habitation, où il aura volé;
 dat is

Ingevalle de dief een heus of loonbediende is, zelfs
 wanneer hy den diefstal begaan heeft, jegens
 lieden, die hy niet diende, maar die zich het by in
 het huis van zyn heer, het by in het huis waar hy
 met zyn heer was, bevonden; of ingeval hy een
 handwerkmeester, gezelschap of leerling in het huis, of
 werkplaats, of den winkel of het pakhuys van zyn
 meester is, of iemand die in de woning waar hy
 gesteld heeft, gewoon was te werken. luidende
 het eerst gedeelte van het zelve artikel.

Sera puni de la peine de recluse tout indivi-
 du coupable de vols commis dans l'un des cas
 précédens: dat is.

met het tusschenhuis dat worden gestraft al wie die
 schuldig gemaakt heeft aan dieven, in een van
 navolgende gevallen gezegd.

Gezien art. 59 van het zelve wetboek luidende:
 "des complais d'un crime ou d'un délit seront punis
 de

de la même peine que les auteurs mêmes de ce crime ou de ce délit, sauf les cas où la loi en dispose autrement.
 dat is.

de mede plechtig aan een misdad of wanbedrijf zullen met deselfde straf getraft worden, als die hoofdadere delver; behoudens de gevallen, waer in de wet anders bepaald den moogen hebben.
 worts art 60 het eerste gedeelte, luidende:

Seront punis comme complices d'une action, qui a été crime ou délit, ceux qui, en vertu, het eerste deel der wet, het eerste gedeelte des l'article 299, § 1. de l'acte d'impression, qu'ils ont fait, ont menacé, ou d'autre sorte de violence, ou de quelque autre manière, de se faire ou de se faire commettre, par eux ou par d'autres, une action, dans les faits qui, l'auroient préparé, ou facilité, ou donné, ou donné des instructions pour la commettre.
 dat is.

geroepen seven
 gehale en twee
 halve regels en
 ingevolge des
 gehale en vier
 halve regels
 anno
 1809 Staten
 1810 President
 Nedemmen.

Als mede plechtig aan een feit, met den naam van misdad of wanbedrijf bestempeld, zal getraft worden, wie deelgaven, behouven, behoudens de gevallen, waer in de wet anders bepaald den moogen hebben.
 worts art 60 het eerste gedeelte, luidende:

Als mede plechtig aan een feit, met den naam van misdad of wanbedrijf bestempeld, zal getraft worden, wie deelgaven, behouven, behoudens de gevallen, waer in de wet anders bepaald den moogen hebben.
 worts art 60 het eerste gedeelte, luidende:

dat fait un délit, ou un crime, ou d'un délit, seront punis comme complices, de ce crime ou délit.
 dat is:

Wie, met weten, gestolen goederen, of welke by weg van misdad of wanbedrijf, onrechtmatig of onrechtvaardig, of anderszins, in't geheel of ten deele, geboort of gebooren zal hebben, zal desgelijks als mede plechtig van die misdad of dat wanbedrijf getraft worden.
 alle selve artikelen, sijn voorgeladen.

overweging viel worden.
overweging.
van de hante
praktijk.
indemien

Condemneert de beide beindulgingen.
 Overwegens: dat uit de instructie deze zaak
 Consteert: dat Alida Jacoba Joosten, tijdens dat hij
 by Melchior Anton Maris als meid in dienst was,
 Opden 16 July des jaars 1811 aldaar heeft weggenomen
 en altes gestolen eenige goederen, aande lieden,
 toe behoorende, en meestal dienende tot vrouwen
 kleding, als mede eenen catocan, deken.

Overwegens: dat het alverdes consteert: dat de
 beindulijge Margaretha Jacilia Versholst, van
 de mede beindulijge Alida Jacoba Joosten, dezelven
 altes gestolen goederen, heeft aangenomen, by de
 verhoor van de bovensg. deken gadistend en de
 overige goederen heeft helpen verbergen.

Overwegens dat de beindulijge Alida Jacoba
 Joosten, door de verklaring des jury, verklaard is
 schuldig te zijn aan het stelen, Opden 16 July 1811
 van goederen uit het huis van lieden, by welke
 zij als dienst meid woonend was.

Overwegens dat Margaretha Jacilia Versholst
 door de jury is schuldig verklaard aan met mede
 weten, die diefstal te hebben helpen bevorderen en
 volbrengen.

Condemneert de beide beindulijge, Alida
 Jacoba Joosten, oud 21 jaren geboren in St. Thage
 wonende binnen dese stad, dienstbode en Maris,
 Margaretha Jacilia Versholst, oud 22 jaren geboren
 en wonende binnen dese stad, insgelyks dienstbode
 tiddel tot de straat van het tuchthuis (la acclesien)
 voor den tyd van vyff jaren, en dat hy dienstvolgers
 zullen worden opbonden aan een catocan (vaak)
 op een des openbare plaats binnen dese stad
 op te richten, om aldaar tot haer srande te verbley
 ven gedurende den tyd van een en ontwee & ongen
 des volks, met een gendroeft boven elks hoofde,
 houdende

houdende in groote en leesbare letteren elke van
 antoenaam, beroep, woonplaats, straat en oorsaak
 van haar veroordeeling; — met den dag van uitspre-
 ken toonstelling de bovengem. teekening, straat
 zal gerekend worden te zijn ingegaan.

Ordonneert voorts dat van dit arrest ten koste
 van elk der gecondemneerde, dal worden gedrukt
 een getal van 25 exemplaren en binnen drie
 maanden te Amsterdam aangeplakt.

Ordonneert elk der bevoordigden, in de koste
 van de misd. crimineelle procedures, ten proffite
 van den staat, executabel door contramte just
 corps en ordonneert eindelijk dat de gestolen
 goederen, aanden eigenaar zullen worden gerestitue-
 eerd.

Aldus gewonnen te Amsterdam den vanden
 November achtien honderd elf inde openbare
 audientie van het hof, present de Heeren Mr.
 Hubert Elise van Meesteren, president, Bernard
 van Bommel, Samuel van der Meulen, Anton
 African van der Marck en Johan Patet Farret
 leden van het hof van sitting, welke de minuten
 van dit arrest hebben ondertekend met een penning
 vanden Griffioen Johannes Piedermon, Notaris

H. E. Van Meesteren
 B. van Bommel,
 S. van der Meulen
 A. A. van der Marck
 J. P. Farret
 J. Piedermon, Notaris
 Griffioen

Op den den agtsten van December 1800

7
 Proces-verbaal
 met verklaring
 van de vervanger
 van de griffier.

het middags ten twaalf uren, heb ik als
 bij Besluit van de Regtbank te Leiden in
 stantie in het arrondissement Amsterdam
 aangesteld tot het provisioneel waarnemen
 der functien van Griffier, mij bevonden op
 de St. Anthonies Waag op de Smeermarkt
 binnen dees Stad, alwaar ik heb gezien
 dat Elida Jacoba Voeten en Mar-
 garetha Cecilia Verhulst, op het voor-
 deren Waag opgerichte schavot, gedurende
 de den tijd van een uur, aan een paal
 gebonden en met een bord boven hun
 hoofd hebben ten toon gestaan, en zulks
 in voldoening van het Arrest van het
 Hof van Justies over het Departement
 van de Landreede in dato den vierden
 November 1800 en elf.

Jan al betaelde ik heb opgemaakt
 het tegenwoordig Proces Verbaal en met
 mijne ondertekening, ten voete aan het
 bovengemeld arrest bevestigd binnen
 Amsterdam ten dage maandag jond als
 boven.

J. Nedema.
 vervangende den Griffier.

8, pagina's 98-101
Vonnis uit 1840.

IN NAAM DES KONINGS!

Arrest.

DE CRIMINEELE REGTBANK IN HOLLAND,

Gezien de Acte van Beschuldiging, ten gevolge van, het ARREST van deze
REGTBANK, (in Raadkamer vergaderd), van den 26 February 1840,
door den Officier van Crimineele Justitie opgemaakt, tegens

Jan Gerard Meyer
zich ook genoemd hebbende *Geerit Meyers, Johan*
Gerhard Meier en Geerit Meijer.

Ond volgens zijne opgave 26 Jaar, van beroep smid-
knecht, geboren te Cunnabrug, loutel woonachtig aan den
Helder, lang 186 by palm Idium, hebbende reed arangezigt,
hoog en kort, bruin haar en wankbroedwien, blauwe oogen
groothand, klein monst, goede Ken en gezonde kleur.

wiens teregtstelling voor deze REGTBANK, bij het voorzegde ARREST is bevolen,
houdende dezelve Acte van Beschuldiging, dat: *Jan Gerard Meyer,*
zich ook genoemd hebbende *Geerit Meyers, Johan*
Gerhard Meier en Geerit Meijer worden beschuldigd

"Van twee diefstallen, gepleegd by nacht
in bewoende huizen en van een diefstal
gepleegd ten huize van en jegens zijnen mees-
ter, tydens hij by dienst voor loon in
dienst was."

Gezien het Exploit van den Deurwaarder *J. W. Schreuder*
de dato 23 Novem 1840, waarbij de beschuldigde is gedagvaard, om
op heden voor deze REGTBANK te verschijnen.

Gehoord de mondelinge verklaringen der getuigen.

Gehoord het REQUISITOIR van den Officier van Crimineele Justitie, daartoe
streckende, »dat de beschuldigde *zal* worden schuldig verklaard
aan de feiten by het resume der akte van beschuldiging
uitgedrukt en derhalve van twee diefstallen gepleegd
by nacht in bewoende huizen en van een diefstal,
gepleegd ten huize van en jegens zijnen meester, tydens hij
by dienst voor loon in dienst was? — en

REQUISITOIR VAN DEN OFFICIER VAN JUSTITIE
BIJ DE CRIMINELE REGTBANK IN HOLLAND,
IN DE ZAAK VAN

Jan. Geerdsma

DE OFFICIER VAN JUSTITIE BIJ DE CRIMINELE REGT-
BANK IN HOLLAND:

Gezien het Arrest van de *Criminele Regtbank* (vergaderd in Raad-
kamer) van den *26sten Februarij 1810*

Gezien de Akte van beschuldiging, ten gevolge van dat Arrest op-
gemaakt;

Gelet op het onderzoek in de Openbare Teregtzitting van *leeden*

Gezien de Art. 206, 207, 211 en ~~216~~ *216* van het Wetboek van
Strafvoordering;

Gezien de Art. ~~386~~ *386* en *3* van het Wetboek van
Strafrecht; *als ook de artikelen 24, 25, 26 en 36 als betrekken dielt.*

Gelet op de Art. *1-3* van het Besluit van
Z. K. H. van 11 December 1813;

REQUIREERT: dat de beschuldigde *zich* worden schuldig
 verklaard aan *de feiten* by het *verhoor* der akte van
 beschuldiging *mitgebruikt* te hebben aan
 twee diefstellen, *opgeleid* by *macht* te bevoorende
 huize van *een* diefstal, *opgeleid* te huize
 van *de* *gegens* *lijner* *meester* *te* *gevoel* by *de* *verreke*
 voor *loos* in *dienst* was.

en dientengevolge veroordeeld tot de straf van Confinement in een Rasp-,
 Tucht- of Werkhuis, voor den tijd van *200* *vele* achtereen-
 volgende jaren, *als* *de* *Recht* *te* *de* *vele* *te*
bel *over*;

na bevorens op eene der openbare plaatsen der stad *Amsterdam*
 openlijk op een schavot *gehuise* *te* *zijn* *te*
prank *gesteld* *met* *een* *baad* *op* *de* *baad*
waarop *zijn* *is* *de* *de* *de* *zijn* *mit* *gebruikt*

met verdere bepaling, dat de tijd van het Confinement zal gerekend worden te zijn ingegaan met den dag, op welken dit Arrest kracht van gewijsde zal verkregen hebben; en dat voorts de schuldig verklaarde ~~zich~~ worden veroordeeld in de kosten van het Regtsgeding, ten behoeve van den Staat, des noods executabel bij lijfswang; en dat, eindelijk, de Regtbank voornoemd zal bevelen, dat de stukken van overtuiging zullen worden teruggegeven aan den eigenaar of andere regthebbenden; en dat extract van het Arrest der Regtbank zal worden gedrukt en aangeplakt te Amsterdam, te Leerdam, in de Breenster en in de Helder

GEDAAN in de Openbare Teregtzitting van de *Criminele Regtbank* in
HOLLAND, te Amsterdam, den 5te ^{aan} April 1830.

D. van der Kemp,
h.w.

9
 Staat der kosten van
 het crimineele proces,
 1840.

ONKOSTEN IN ZAKEN
 VAN
CRIMINEELE JUSTITIE.
Liquidatie.

STAAT der kosten van het *Crimineele*
 Proces, geïnstrueerd op de vordering van het
 Openbaar Ministerie, tegen
Jan Gerard Meijer
zich ook gevoerd hebbende
Serit Weijers & Johan Gerhard Weier
laetst wonende aan den Helder
 veroordeeld bij arrest van de CRIMINEELE REGTBANK
 IN HOLLAND, in dato den *11. de April*
 1840, zijnde in deze geene civiele partij.

AUTORITEITEN, VOOR DEWELKE DE KOSTEN ZIJN GEMAAKT.	AARD DER KOSTEN.	BELOOP.		AANMERKINGEN.
Arrondissements-Regtbank te <i>Alkmaar</i>	Onkosten van Deur- waarders	f	6 03	
	Id. getuigen	"	36 85	
	Id. griffie	"	— —	
	Betekening van het opzenden der Stuk- ken	"	— 62	
		43 50		
Crimineele Regtbank	Expeditie Arrestver- wijzing	f	— 40	
	Betekening daarvan ..	"	4 20	
	Exploicten van Deur- waarders	"	4 29	
	Schadeloosstelling aan getuigen	"	61 65	
	Bedrag der geld- boete	"	— —	
	Griffie-regten	"	1 10	
	TOTAAL...		f 115 14	

Wij President van de Crimineele Regtbank in HOLLAND, hebben, op de vordering van den Officier
 van Justitie bij dezelve Regtbank, dezen staat van kosten geliquideerd op eene somma van *een*
Honderd vijftien Gulden veertien cents &

Gelasten

10
 Proces-verbaal
 van tepronkstel-
 ling, 1840.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den *Achtsten July 1840,*
 heb ik — GRIFFIER der CRIMINEELE REGTBANK in *Holland,*
 des — middags te *12 ure,* mij bevonden op de *St. Antonies Waag,*
 binnen deze Stad; en ben tegenwoordig geweest bij de volvoering der straffe
 van *tepronkstelling, gedurende een half*
uur, met een beel op de borst, waarop
de misdand stond uitgedrukt,

op een voor dat Lokaal opgerigt Schavot, aan
Jan Gerard Meijer. —

Welke straffe, onder anderen, *aan hem,* bij ARREST van bovengemelde
 REGTBANK, in dato *14 April 1840,* — is opgelegd
 geworden.

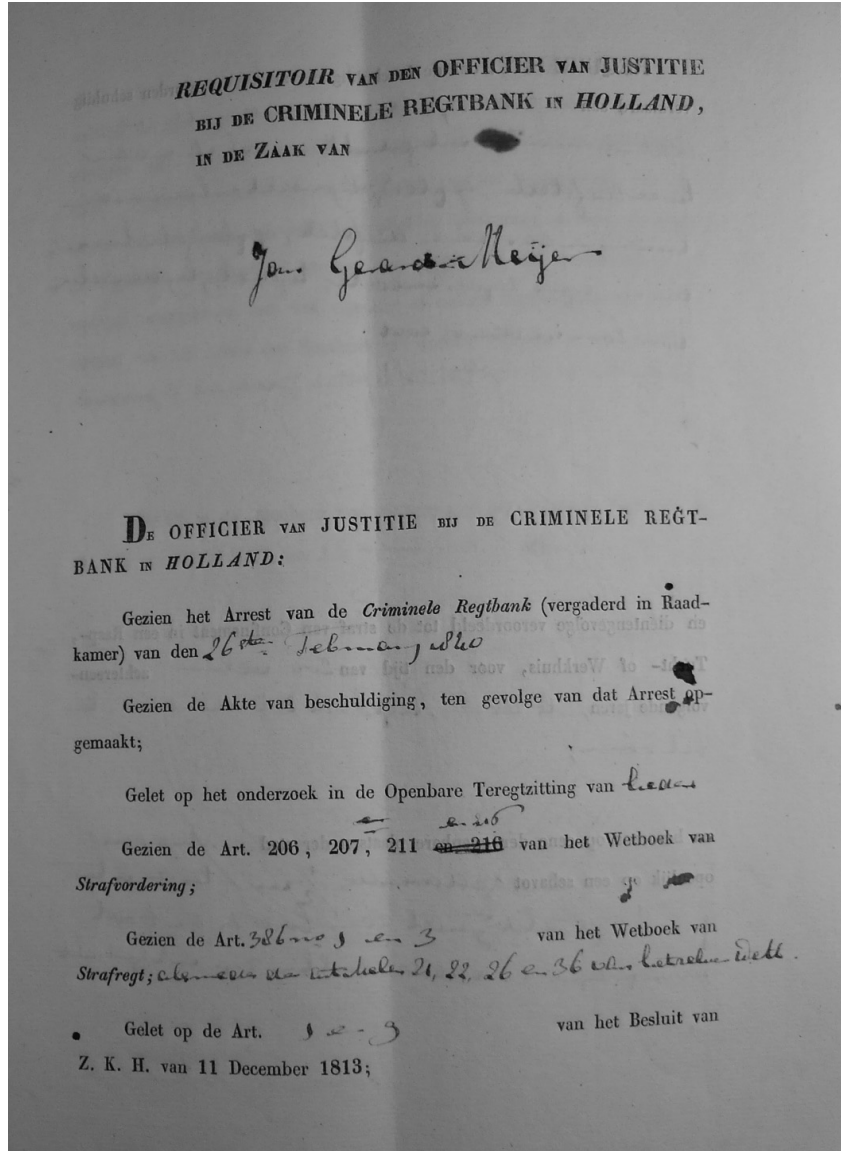
Waarvan ik heb opgemaakt, dit PROCES-VERBAAL, binnen *Amsterdam,*
 ten dage, maande en jare, als boven.

De Voorz.

Ongeschreven en ondertekend onder het Compromisselijke
Arrest.

De Voorz.

11, pagina's 104-106
Requisitoir van de officier van justitie, 1840.

REQUIREERT: dat de beschuldigde *zich* worden schuldig
 verklaard aan *diefstal* by het *vermeen* der *akte* van
beschuldiging *uitgevoerd* te *verklaren* aan
 twee *diefstal*, *opgelegd* by *recht* in *bevoende*
huise van *een* *diefstal*, *opgelegd* te *huise*
van *een* *diefstal* *te* *huise*
van *een* *diefstal* *te* *huise*
van *een* *diefstal* *te* *huise*
van *een* *diefstal* *te* *huise*

en dientengevolge veroordeeld tot de straf van Confinement in een Rasp-,
 Tucht- of Werkhuis, voor den tijd van *200* *dagen* achtereen-
 volgende jaren, *als* *de* *Rechtbank* *het* *veemene* *te*
behooren;

na bevoens op eene der openbare plaatsen der stad *Amsterdam*
 openlijk op een schavot *gedurende* *1/2* *uur* te *zitten*
prank *gesteld* *met* *een* *lood* *op* *de* *boort*
waarop *zine* *is* *gedeken* *en* *zine* *is* *gekluisd*.

met verdere bepaling, dat de tijd van het Confinement zal gerekend worden te zijn ingegaan met den dag, op welchen dit Arrest kracht van gewijsde zal verkregen hebben; en dat voorts de schuldig verklaarde ~~zich~~ worden veroordeeld in de kosten van het Regtsgeding, ten behoeve van den Staat, des noods executabel bij lijfswang; en dat, eindelijk, de Regtbank voornoemd zal bevelen, dat de stukken van overtuiging zullen worden teruggegeven aan den eigenaar of andere regthebbenden; en dat extract van het Arrest der Regtbank zal worden gedrukt en aangeplakt te Amsterdam, te Leiden, te Haarlem, te Rotterdam en te Helle.

GEDAAN in de Openbare Teregtzitting van de *Criminele Regtbank* in
HOLLAND, te Amsterdam, den 5ten April 1830.

J. C. van der Kamp,
h.w.

12, pagina's 107-109
Vonnis uit 1890.

R¹¹
23

VONNIS.

In Naam des Konings!

De ARRONDISSEMENTS-RECHTBANK te Amsterdam, *Nieuwe* KAMER, rechtdoende in strafzaken;

Gezien het proces-verbaal van den Commissaris van Politie in de eerste sectie dezer stad, *J. D. Jansen*, op den *15 den Juli* 1889, opgemaakt ten laste van — en de dagvaarding namens den Officier van Justitie op den *14 den December* daaraanvolgende, beteekend aan:

Nicolaas Wilhelm Redeker;

Gehoord de aanklachte van den Officier van Justitie tegen de, voormelde, beklagde opgevende genaamd te zijn:

Nicolaas Wilhelm Redeker,

oud 23 jaren, van beroep *werkmans*, geboren te *Amsterdam* en wonende te *aldaar, Nieuwendijkstraat n.º 11;*

Gehoord de natemelden ter terechtzitting onder eede afgelegde verklaringen van getuigen; Gehoord het Requisitoir van den Officier van Justitie, daartoe strekkende: „dat de beklagde worde schuldig verklaard aan *de feite hem bij dagvaarding ten laste gelegd, daarsellevende mishandeling*”

✓ en diengevolge veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van *veertig dagen* tot betaling van eene *geldboete* — ten bedrage van *—* gulden, met bepaling dat de boete, zoo de veroordeelde haar niet betaalt binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis en in de kosten van het rechtsgeding, invorderbaar bij lijfswang, gedurende een door de Rechtbank te bepalen tijd;

Gelet op de verdediging door *—* de beklagde in het midden gebracht; Gelet op het tegen de beklagde *—* verleend verstek; Overwegende dat de beklagde *is* gedagvaard, ter zake: *dat hij en des avonds Van 15 Juli 1889, in de Ralpersstraat te Amsterdam Charles Weickhell heeft mishandeld, daarsellevende met een mes geweldadig tegen het hoofd te slaan; Weickhell te zeggen, dat de beklagde te terechtzitting heeft*

heeft erkend, den getuige Mitchell, op tijd en plaats
 het dagvoornemend, vermeld, een slag tegen het hoofd
 te hebben toegebracht, welk feit, door het
 den getuige Charles Mitchell, blykens zijne verklaring
 het berechtiging is onderzonden en daar den getuige
 Jacobs, blykens diens verklaring, gezien, alzo
 processe vast staat;

dat de beklagde nu wel ontkend heeft, de
 afzakelegh te hebben toegebracht, doch dat, uit
 de verklaringen der beide genaemde getuigen, een
 beregen van dien slag geen andere aanleiding beoorden
 vandaat de getuige Mitchell en de beklagde elken
 te voormelden plaatsen tegen het loff liepen; heeng
 volgen de verklaring van den getuige Mitchell, dat de
 beklagde niettem tegen 't loff te zijn gelaopen, ziedt op
 vraag „wat deed u”? naar hem om keerde en hem te
 slag toebracht en de beklagde, ook volgen de
 klaring van den getuige Jacobs, blykens loff
 te slaan;

Meermegeender, dat alzo door de erkenning
 den beklagde en de verklaringen der genaemde
 tuigen en, voornemend het laatste gelezde afge
 bekrift, door die getuigenverklaringen en der
 voornemende aanwijzingen, het aan de beklagde
 laatste gelezde feit en zijne schuld, daaraan
 en overtuigend zijn beveseren;

Verklaart *het feit*
~~de feiten~~ aan de, beklagde ~~ten~~ laste gelegd alsmede ~~haar~~ *haar* schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen en dat zij ~~uitmaken~~ *het uitmakt* :

Mishandeling :

Verklaart de, beklagde schuldig aan d *it* misdrijf *F* ;
Gezien ~~de~~ artt. *300, 23* van het Wetboek van Strafrecht, 214, 215
van dat van Strafvordering;

Veroordeelt *Nicolaas Wilhelms de Keer*

~~tot een gevangenisstraf voor den tijd van~~
tot betaling van ~~een~~ geldboete ten bedrage van *vijftien* gulden,
met bepaling dat d *ie* boete, zoo de veroordeelde haar niet betaalt binnen twee maanden
na den dag, waarop dit vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door
hechtenis voor den tijd van *acht* dagen en in de kosten van het rechtsgeding, invorderbaar bij lijfswang gedurende ten hoogste *drie* dagen.

Gewezen door de Heeren Mr. *J. J. de Bas* Vice-Président,
W. Boens en *J. Deking Dura (ple)* Rechers,
tegenwoordig in Raadkamer Mr. *P. Lemstra Weverberg* Substituut-Griffier,
en uitgesproken door Mr. *de Bas* voornoemd, ter openbare terechtzitting
van den *9^{den} Januari* 1890.

P. J. Minck Westerling
J. H. Meijer
J. Deking

E.S.

Rol N^o.

468

N°. 365 van het vonnis.

PROCES-VERBAAL

DER OPENBARE TERECHTZITTING VAN DEN POLITIERECHTER te HAARLEM, op
 VRIJ dag 26 JUNI 1925.

Tegenwoordig zijn Mr. H. VAN LOGHEM DE JOSSELIN DE JONG, Politie-Rechter.

Mr. J. J. G. van Everdingen Substituut-Officier van Justitie.

Jhr. Mr. B. van den Brandeler Substituut-Griffier.

In zake de Officier van Justitie, eischer, tegen:

- 1: WIETSE CORNELIS BOUMA, 44 jaren, geboren te Haarlem, 21
- 2: Januari 1881, chauffeur, wonende te Heemstede, Raadhuis-
- 3: straat 56.
- 4:
- 5:
- 6:

De beklagde en de getuigen opgeroepen om te verschijnen op heden des ^{voor} ~~na~~ middags
 te 9 $\frac{1}{2}$ uur, ^{is} ~~zijn~~ verschenen, met uitzondering van

De beklagde heeft op de daartoe betrekkelijke vragen van den Rechter gezegd te
 zijn als boven is gerelateerd.

Mr. ~~advocaat~~ te ~~treedt op als Raadsman~~
 van den beklagde.

De Rechter vermaant de 4 beklagde oplettend te zijn op hetgeen *hy ze*
 hooren.

~~Op de voordring van den Officier van Justitie verleent de Rechter tegen de niet-
 verschenen beklagde verstek, met bevel tot behandeling der zaak.~~

De Rechter doet door den Griffier voorlezen een bevelschrift der Rechtbank te Haarlem,
 d.d. 192, waarbij de zaak naar de Terechzzitting is verwezen.

De Officier van Justitie draagt de zaak voor en legt een lijst over der getuigen die te
 zijner verzoeken zijn gedagvaard.

Op verzoek van den Rechter heeft de Griffier voorgelezen:

De Rechter doet den beklagde mondeling mededeeling van den korten inhoud van:

De Rechter gelast aantekening van de overlegging van:

het ambtseedige proces-verbaal d.d. van

De beklagde geeft op:

2. 1000 f. en vromel van de Vries en heur broer, gekocht. f. 115
2/2.50 op te l. de heur vromel ~~van~~ Boogaard, die heb
door bevalt f. 2.50 en heb wils de Vries g. heb met sommen
ik heb bevestigend en daarvan vrom belevende de heur vromel
bekende mij niet toe

De Politierechter beveelt, dat de getuigen zich begeven naar het voor hen bestemde ver-
trek, met uitzondering van de 1ste getuige, die hij voor zich doet verschijnen. Deze
getuige en de overige getuigen, ieder afzonderlijk, daarna achtereenvolgens opgeroepen,
hebben, na ieder voor zich desgevraagd te hebben te kennen gegeven, dat hij of zij de
beklaagde voor feit waarvoor deze terecht staa, heeft gekend; dat hij of zij
geen bloed- of aanverwant is van de beklagde en er geen dienstbetrekking tusschen
hem of haar en de beklagde bestaat of bestaan heeft; en na ieder voor zich naar de
wijze zijner of harer godsdienstige gezindheid te hebben gedaan, den eed van de geheele
waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen (voor zoover van een en ander hierna
niet uitdrukkelijk anders is gerelateerd) eindelijk achtereenvolgens ondervraagd, verklaard
als volgt, te weten:

9
19

- de 1°: Albert de Vries, 36 jaren, rijwielhandelaar, wonende te Haarlem, Zuid Polderstraat 29.
- 2°: Arie Boogaard, 36 jaren, melkrijder, wonende te Haarlemmermeer, IJweg 330.

A. de Vries
in met van heb vromel en heur broer gekocht f. 115. 2/2.50 en de vromel
heg vromel en vromel vromel van de heur vromel vromel vromel vromel vromel
vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel
vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel
vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel
bekende mij niet toe, heb nog f. 25 schade

A. Boogaard
17. Met f. 1000 vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel
vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel
vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel
vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel vromel
bekende mij niet toe, heb nog f. 40 of te staan

De Officier van Justitie voert het woord, leest zijne vordering voor en legt die over aan den Rechter.

~~De raadsman van de~~ beklagde voert hierop het woord.

De Officier van Justitie ~~voert andermaal het woord.~~

Aan de beklagde ~~en de raadsman~~ wordt achtereenvolgens het recht gelaten het laatst te spreken en deze had na elk der gehoorde getuigen gelegenheid vragen te doen en tegen de verklaringen in te brengen wat tot verdediging kon dienen.

De Rechter sluit het onderzoek en deelt mede dat de uitspraak in deze zaak:

onmiddellijk mondeling zal plaats hebben:

~~zal plaats hebben op:~~

Ter openbare terechtzitting van *26 Juni* 1925 heeft de Rechter voornoemd uitgesproken het ^{mondeling}~~schied~~ vonnis, waarvan hieronder aanteekening is geschied, waarna hij de veroordeelde heeft kennis gegeven, dat de wet hem vergunt den tijd van $\frac{14}{8}$ dagen om van dit vonnis te komen in ^{hooger beroep}~~instantie~~ en dat de veroordeelde heden ter terechtzitting van deze bevoegdheid afstand kan doen.

De Officier van Justitie en de veroordeelde hebben te kennen gegeven afstand te doen van de bevoegdheid voormeld rechtsmiddel aan te wenden.

AANTEEKING VAN HET MONDELING VONNIS.

1: Inhoud der laatste legging.

dat hij in of omstreeks Maart 1925 te Haarlemmermeer - althans binnen het ressort der Arrondissements-Rechtbank te Haarlem - opzettelijk zich wederrechtelijk heeft toegeëigend een rijwiel, toebehoorend aan A. de Vries - althans aan een ander dan aan hem, beklagde - hetwelk hij van dezen in huurkoop en alzoo anders dan door misdrijf onder zich had.

2: Alle gebezigde bewijsmiddelen.

O. dat de klacht tijdig is ingediend bij den bevoegden ambtenaar door den bevoegden persoon.
 O. dat de toegevoegde woorden zijn van beleedigenden aard en het opzet om te beleedigen voortvloeit uit die toevoeging zelve.

1: Bekentenis — opgaven van beklaaigde ter terechtzitting zooals die hiervoor vermeld is, zonder dat die van den eenen heeft gestrekt als bewijs tegen den ander.

2: Verklaringen der getuigen voor zoover die op eigen waarneming berusten, zooals die hiervoor zijn vermeld.

3: Inhoud van het hier voor vermeldde proces-verbaal, voorzoover de gerelateerde feiten op eigen waarneming van de verbalisant berusten, voorzoover beklaaigde's bekentenis betreft.

3: Bewezenverklaring.

Het de beklaaigde te laste gelegde, alsmede schuld daaraan, met dien verstande dat *het feit heeft plaats gehad op 14 maart 1915 te Maastricht nummer en het signaal verbandende aan A. de Vries*

4: Kwalificatie en artikelen der wet welke worden toegepast.

*verduistering
 art. 321. 14 a 14 b. 14 c*

5: Opgelegde straf of maatregelen.

Gevangenisstraf voor den tijd van: *één maand*

Betaling eener geldboete van _____ gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van _____

6: Andere beslissingen.

Bepaalt dat de straf niet zal worden ondergaan tenzij de Politierechter later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van den proeftijd, welke hierbij bepaald wordt op *twee jaar*, aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of na te melden bijzondere voorwaarden niet is nagekomen.

Stelt als bijzondere voorwaarde: *dat binnen 7 maanden na de uitspraak na de tenuitvoerlegging van dit vonnis betaald ten vergoeding van de door den veroordeelde schuld betaald aan de Staat de Som van f 65.*

Bepaalt dat de tijd door de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de h opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht tot en met _____

Beveelt de teruggave van: *het signaal van A. Brogaard*

na verloop van acht dagen nadat dit vonnis in kracht van gewijsde is gegaan.

Waarvan is opgemaakt dit proces-verbaal door Rechter en Griffier geteekend.

M. de Vries *de Griffier*

4 BRONKRITISCH COMMENTAAR

Interpretatie en betrouwbaarheid van de gegevens in de bron

In de processen-verbaal valt op dat vaak volstaan werd met een korte samenvatting van verklaringen die zijn afgelegd, soms zelfs in telegramstijl, in andere gevallen in een juridisch-ambtelijke stijl die zeker niet als weergave van het gesproken woord kan worden gezien. Hierdoor kan men zich de vraag stellen of de tekst die uiteindelijk in het proces-verbaal of vonnis terecht is gekomen, geheel volgens de bedoeling is geweest van de persoon die de betreffende verklaring aflegde. Het vonnis bevat uitsluitend die feiten die relevant zijn voor de uitspraak. Veel andere feiten kunnen zijn weggelaten, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het vonnis in de zaak van de dichter J.C. Bloem. Bij het arrest blijft zijn homoseksualiteit geheel buiten beschouwing, ook al heeft dit een rol gespeeld bij de bepaling van het vonnis.¹⁷ De rechter streeft namelijk in zijn vonnis geen volledigheid na, maar selecteert en filtert.

In hoeverre de conclusies uit het vooronderzoek en de bevindingen van de officier van justitie en de rechters betrouwbaar zijn, is een zaak die uit interpretatie van de gegevens zal moeten blijken. In de loop der tijden zijn er verschillende zaken geweest waaruit blijkt dat een verkeerde persoon veroordeeld is. De volledigheid van gegevens over de veroordeelde en het misdrijf verschilt per rechtbank.¹⁸

De feitelijke betrouwbaarheid van de gegevens in de stukken is weer een geheel andere zaak. In theorie is het mogelijk dat feiten uit andere bronnen niet goed zijn overgenomen, of dat bepaalde beweringen moeilijk of niet gecontroleerd konden worden. Zo kan het zijn dat uit andere bronnen nieuwe gegevens blijken. Om dit te ontdekken zal (indien mogelijk) overgegaan moeten worden tot toetsing aan de hand van andere bronnen. Dit is echter in vele gevallen onmogelijk. Zeer incidenteel zal gebruik gemaakt kunnen worden van egodocumenten, zoals brieven en dagboeken (particuliere collecties, zowel van de dader als van de benadeelde partij). Soms is door een benadeelde partij in een strafzaak gecorrespondeerd. Als voorbeeld hiervan kan gelden de fraudezaak tegen de Hoornse burgemeester Timon Velius Baart uit 1818. Een van de benadeelde partijen was de Provincie Noord-Holland, zodat uit het archief van de gouverneur van die provincie aanvullende gegevens tevoorschijn komen, die mede voor een toetsing gebruikt kunnen worden. Een andere, mogelijk subjectieve bron kunnen kranten en tijdschriften zijn.

Zeker in het begin zullen de personalia van de verdachten de nodige fouten bevat hebben. Een goed functionerende bevolkingsboekhouding bestaat in Nederland pas vanaf het einde van de jaren dertig van de twintigste eeuw, zodat gegevens van voor die tijd soms met het nodige wantrouwen bekeken moeten worden. Incidenteel ziet men in de stukken dan

ook diverse aliansen vermeld waaronder de verdachte bekend is. Soms kunnen dat de 'bargoense' namen zijn, maar soms ook gewoon klinkende familienamen. Wel werd vaak de nodige moeite gedaan om de identiteit van de verdachte te achterhalen; in het strafdossier vindt men dan ook wel uittreksels van de geboorteakten van betrokkenen, of een uittreksel uit het bevolkingsregister. De ervaring leert echter dat er toch de nodige onduidelijkheid kan blijven bestaan omdat de personalia van de verdachte niet altijd correct zijn weergegeven.

Gerelateerde en toetsingsbronnen

De gerelateerde en toetsingsbronnen bevinden zich deels binnen het archief van de betreffende rechtbank, deels daarbuiten. De belangrijkste hulpmiddelen bij het gebruik van deze bronnen zijn de rol en de klapper op de strafvonnissen. De rol is het overzicht van zaken die behandeld zullen worden tijdens de zittingen. Daar staan de personalia van de verdachte, de aard van de beschuldiging, de namen van de verdedigers, de datum van het vonnis van het Gerechtshof, evenals het arrestnummer, de duur van de straf en soms nog aanvullende aantekeningen. Via deze rol kan men de bij de procedure behorende stukken terugvinden, zoals het proces-verbaal van de zitting, het vonnis en het dossier.

Soms is het strafdossier bewaard gebleven, namelijk indien in een strafzaak van een eis of uitspraak van meer dan een jaar gevangenisstraf sprake was. Dan moest het integraal bewaard worden. Overigens is dat lang niet in alle gevallen gebeurd. Zo heeft men bijvoorbeeld bij de Rechtbank in Amsterdam vrijwel alle strafdossiers van voor 1918 vernietigd. Overigens bepaalt de vernietigingslijst waarin deze termijn vastgelegd is, dat dossiers bewaard mogen blijven, indien men meent dat het een dossier van historisch belang betreft.

Als het dossier wel bewaard is blijkt het soms een ware goudmijn. Doorgaans zullen zich hierin de processen-verbaal van de verhoren door de politiebeambten bevinden, administratieve stukken over de afhandeling van bepaalde procedures, lijsten met gegevens met betrekking tot de opgeroepen getuigen, maar ook wel correspondentie van verdachten en hun familie, en in latere tijd foto's van de plaats delict of bepaalde aspecten van het onderzoek (bijvoorbeeld sectiefoto's). Ook rapporten van deskundigen zijn er in terug te vinden, bijvoorbeeld van een psychologisch onderzoek, of de neerslag van andere onderzoeken die de rechtbank in het kader van de behandeling van de zaak kan hebben gelast. Incidenteel bevinden zich in het dossier zelfs voorwerpen die als bewijsstuk hebben gediend. Dit kan variëren van voorbeelden van archiefstukken waarmee een fraudeur geknoeid heeft tot een moordwapen.

Andere gerelateerde bronnen zijn de parketregisters en de inschrijvingsregisters van gevangenisstraf.¹⁹

Tot de toetsingsbronnen kunnen voorts nog enkele soorten archief-

stukken worden gerekend. De belangrijkste toetsingsbron is het politiearchief. Hierin kunnen zich bijvoorbeeld gegevens bevinden die om de een of andere reden niet belangrijk genoeg gevonden werden om opgenomen te worden in het dossier, en zo buiten het zicht van de rechtbank gebleven zijn. Maar ook bepaalde geconstateerde feiten zijn allereerst geregistreerd in het archief van de politie (bijvoorbeeld in een dagregister), en hebben pas in een later stadium in de vorm van een formele getuigenverklaring hun weg gevonden naar het strafdossier. Omdat het strafdossier in vele gevallen niet meer bestaat, wint het politiearchief in die gevallen zeker aan waarde. Helaas moet ook hier de kanttekening geplaatst worden dat van deze bron niet altijd gebruik gemaakt kan worden. Van de archieven van de Rijkspolitie is doorgaans bitter weinig bewaard, terwijl ook de archieven van de gemeentepolitie in vele gevallen grote hiaten vertonen of nog zeer matig geordend zijn. Voor kleinere gemeenten zouden misschien sporen betreffende strafzaken terug te vinden kunnen zijn in het kabinetearchief van de burgemeester. In zijn rol van hoofd van de politie had hij met enige regelmaat schriftelijk contact met het parket.

In zeldzame gevallen kan men gerelateerde en toetsingsbronnen in particuliere archieven aantreffen. Indien bijvoorbeeld een bepaalde instelling het slachtoffer is geworden van fraude, dan zal daarover intern mogelijk gesproken en geschreven zijn. In een dergelijk geval heeft het zeker zin daar een onderzoek naar in te stellen. Ook een familiearchief kan de nodige aanwijzingen bieden, bijvoorbeeld briefwisseling van familieleden van verdachte en slachtoffer, of zelfs van verdachte en slachtoffer zelf. Voorwaarde is wel dat de betreffende archieven bewaard zijn gebleven en daarbij ook nog berusten in een openbare archiefbewaarplaats. Vrijwel nooit zal men het archief van de advocaat vinden die de verdediging heeft gevoerd. Deze archieven zijn doorgaans geheel vernietigd. Het kan echter ook weer niet uitgesloten worden geacht dat er hier en daar wel iets bewaard is gebleven.

Het probleem van een ontbrekende geboorteplaats van de beklaagde in de vonnissen kan ondervangen worden door onderzoek in de geboortekanten van de burgerlijke stand.²⁰

Een mogelijke laatste bron vormen kranten en tijdschriften. De verslaglegging van bepaalde zaken in kranten kan veel interessante gegevens bieden. Wel moeten deze gegevens met de nodige achterdocht worden bezien. Vaak zullen journalisten niet goed op de hoogte zijn geweest van alle feiten, dus er kan sprake zijn van onnauwkeurigheden. Ook is het zeker niet ondenkbaar dat mensen tegenover de pers verklaringen aflegden met een bepaalde bedoeling in het achterhoofd. De vraag is of dat altijd voldoende gesignaleerd zal zijn, of zelfs of het door de journalist van belang geacht werd. Voor een aspect zijn de kranten zeker onmisbaar: de verwoording van de publieke opinie. Hoe reageerde de omgeving op bepaalde zaken. Dit aspect zal zelden of nooit in alle varianten terug te vinden zijn in de stukken die in het archief van een rechtbank bewaard zijn gebleven.

Mogelijke gebruikswijzen van deze bron in historisch onderzoek

Men kan de processen-verbaal en vonnissen gebruiken voor diverse soorten onderzoek. Het (rechts)historisch onderzoek is bijna vanzelfsprekend, maar deze bronnen lenen zich ook voor het bestuderen van bijvoorbeeld sociale en economische aspecten.

Op basis van het hele scala aan rechtsbronnen, waaronder het proces-verbaal en het vonnis, reconstrueerden Donker en Faber een Amsterdamse kindermoordzaak uit 1912. Het Amsterdamse Hof liet in deze zaak op verzoek van de verdediging de psychiatrische voorlichting een hoofdrol spelen.²¹

Faber formuleerde een aantal beschouwingen bij de correctionele vonnissen van de Rechtbank van eerste aanleg te Breda en de criminelle vonnissen van de Hoven van Assisen te Antwerpen en 's-Hertogenbosch.²³

Van der Meer baseerde zich op diverse onderdelen van de rechterlijke archieven, waaronder de processen-verbaal en vonnissen uit de jaren 1811-1838, voor zijn onderzoek naar het ontstaan van homoseksualiteit.²²

Komen onderzocht op basis van de analyse van 206 rechtbankdossiers van maatregelpupillen uit het arrondissement Dordrecht de veranderingen in de aard, ernst en aanpak van lichamelijke kindermishandeling binnen de justitiële kindbescherming.²⁴

Op basis van de gegevens over individuele kenmerken van beklaagden in vonnissen onderzocht Eggens onder meer het crimineel gedrag van mannen en vrouwen, de relatie tussen het plegen van criminaliteit en de leeftijd van de dader en het verband tussen beroep en criminaliteit in Drenthe.²⁵

Ook een onderzoeker van familiegeschiedenis vindt in de rechterlijke archieven veel materiaal dat voor verdere invulling van zijn of haar familiegeschiedenis van belang kan zijn. In de praktijk zullen dat alleen de onderzoekers kunnen zijn die verwant zijn aan de verdachten, omdat het gebruikte systeem nu eenmaal uitgaat van de registratie van verdachten en veroordeelden, en niet van slachtoffers en/of getuigen.

Een geslaagd voorbeeld van praktisch onderzoek in de rechterlijke archieven is de biografie van Peeters over Gerrit de Stotteraar.²⁶

BIJLAGEN

A Vindplaatsen

Processen-verbaal en vonnissen maken deel uit van de archieven van de rechtbanken. Voor zover overgedragen naar een openbare archiefbewaarplaats zijn deze in praktisch alle gevallen te vinden bij het Nationaal Archief in Den Haag en de regionale historische centra in de hoofdsteden van de verschillende provincies. Een uitzondering vormt het archief van de rechtbank van Amsterdam, dat niet te Haarlem maar in het Stadsarchief Amsterdam berust. Archieven kunnen ook (deels) verloren zijn gegaan. Aangeraden wordt om vooraf te informeren bij de betreffende archiefdienst naar de aanwezigheid van de betreffende archieven of hun eventuele alternatieve bewaarplaats.

B Literatuur

- J. de Bosch Kemper, *Wetboek van strafvordering naar deszelfs beginselen ontwikkeld, en in verband gebracht met de algemeene rechtsgeleerdheid met een bijvoegsel, bevattende formulieren en voorbeelden der ambtsverrigtingen van regters-commissarissen, officieren van justitie, griffiers, hulpofficieren, enz.*, 4 dln. (Amsterdam 1838-1840).
- D. van Daele, *Het openbaar ministerie en de afhandeling van strafzaken in Nederland*. Samenleving, criminaliteit en strafrechtspeling 21C (Leuven 2003).
- G. Donker, *J.C. Bloem, meester-dichter* (Amsterdam 2006).
- G. Donker en S. Faber, 'De ziekelijke zenuwoverspanning van Jannetje J. Een rapport van F.S. Meijers in een Amsterdamse kindermoordzaak uit 1912' in: F. Koenraadt (red.), *Ziek of schuldig? Twee eeuwen forensische psychiatrie en psychologie* (Arnhem en Amsterdam 1991) 67-83.
- Gretha Donker en Sjoerd Faber, 'Literaire kindermoorden bij J.J. Cremer (1827-1880)', *Groniek* 33 (2000) 289-306.
- A. Eggens, *Van daad tot vonnis. Door Drenten gepleegde criminaliteit voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog*. Drentse Historische Reeks 13 (Assen 2005).
- S. Faber, *Justitie in Breda (1811-1838). Beschouwingen bij de correctionele vonnissen van de Rechtbank van eerste aanleg te Breda (1811-1838) en de criminale vonnissen van de Hoven van Assisen te Antwerpen (1811-1813) en 's-Hertogenbosch (1811-1838)*. Werkgroep strafrechtsgeschiedenis / Juridische faculteit Vrije Universiteit (Amsterdam 1984).
- S. Faber, "'Ka. wat doe je boven?'. Een paar negentiende-eeuwse kindermoordzaken', *Kleio. Tijdschrift van de vereniging van docenten in geschiedenis en staatsinrichting in Nederland (VGN)* 31 (1990) nr. 6, 13-16.

- M. Komen, 'Kindermishandeling en sociale verandering', *Tijdschrift voor criminologie* (1998-1) 39-58.
- M. Malsch, T.J. Lavender en J.F. Nijboer, 'Van kop tot staart. Helpt de motivering bij het begrijpen van schriftelijke strafvonnissen?', *Nederlands Juristenblad* (2006) 7, 365-367.
- T. van der Meer, *Sodoms zaad in Nederland. Het ontstaan van homoseksualiteit in de vroegmoderne tijd* (Nijmegen 1995).
- H. Peeters, *Gerrit de Stotteraar. Biografie van een boef* (Amsterdam 2002).

NOTEN

- 1 Van Daele, *Het openbaar ministerie*, 109-110.
- 2 *Code d'instruction criminelle. Edition originale et seule officielle* (Parijs 1810).
- 3 Idem, art. 20, 42, 45, 74, 75, 153, 154 en 372.
- 4 De Bosch Kemper, *Wetboek van strafvoordering*.
- 5 Idem, 11-112, art. 11, 128-129, art. 16, 134, art. 18, 137, art. 20, 141, art. 21, 223, art. 34 en 270, art. 44.
- 6 Zoals bijvoorbeeld bij de Rechtbank van eerste aanleg te Breda, zie 's-Hertogenbosch, BHIC, Rechtbank van eerste aanleg Breda, toegangsnr. 21, inv. nr. 395.
- 7 Haarlem, Noord-Hollands Archief, Hof van Assisen Amsterdam, toegangsnr. 25, inv. nr. 4.
- 8 Ibidem, Hof van Assisen Amsterdam, toegangsnr. 25, inv. nr. 32.
- 9 Ibidem, Criminele Rechtbank Holland, toegangsnr. 26, inv. nr. 2.
- 10 Voor het plaatsen op de rol, zie de Inleiding in deze bundel, 18.
- 11 Ibidem, Arrondissementsrechtbank Amsterdam, toegangsnr. 198, inv. nr. 602.
- 12 Malsch, Lavender en Nijboer, 'Van kop tot staart', 7, 365-367.
- 13 Ibidem, Hof van Assisen Amsterdam, toegangsnr. 25, inv. nr. 35.
- 14 Ibidem, Criminele rechtbank Holland, toegangsnr. 26, inv. nr. 5.
- 15 Ibidem, Arrondissementsrechtbank Amsterdam, toegangsnr. 198, inv. nr. 146.
- 16 Ibidem, Arrondissementsrechtbank Amsterdam, toegangsnr. 452, inv. nr. 448, nr. 365.
- 17 Donker, J.C. *Bloem*, met name 24, tekst en illustratie.
- 18 Eggens, *Van daad tot vonnis*, 61-62.
- 19 Zie de bijdragen van Oldersma en Lindemann in deze bundel.
- 20 Eggens, *Van daad tot vonnis*, 61.
- 21 Donker en Faber, 'De ziekelijke zenuwoverspanning', 67-83. Tevens publiceerden zij over literaire kindermoorden, zie Donker en Faber, 'Literaire kindermoorden', 289-306. Faber behandelde een aantal andere kindermoordzaken, zie Faber, "'Ka. wat doe je boven?'" , 13-16.
- 22 Van der Meer, *Sodoms zaad*, met name 413-436.
- 23 Faber, *Justitie in Breda (1811-1838)*.
- 24 Komen, 'Kindermishandeling', 39-58.
- 25 Eggens, *Van daad tot vonnis*, 186-201.
- 26 Peeters, *Gerrit de Stotteraar*.

